

# SKISSA MED AKVARELL

En metod för platskänedom



Teresia Propst  
Avdelningen för landskapsarkitektur  
Examensarbete vid landskapsarkitektprogrammet  
Uppsala 2017

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land, avdelningen för landskapsarkitektur, Uppsala

Examensarbete för yrkesexamen på landskapsarkitekturprogrammet

EX0504 Självständigt arbete i landskapsarkitektur, 30 hp

Nivå: Avancerad A2E

© 2017 Teresia Propst, e-post: [teresia.propst@gmail.com](mailto:teresia.propst@gmail.com)

Titel på svenska: Skissa med akvarell – En metod för platskännedom

Title in English: Aquarelle sketching – A method of site knowledge

Handledare: Ylva Dahlman, institutionen för stad och land

Examinator: Gudrun Rabenius, institutionen för stad och land

Biträdande examinator: Zeinab Tag-Eldeen, institutionen för stad och land

Omslagsbild: Foto taget av författaren vid *Dagvattendammen*

Övriga foton och illustrationer: Av författaren om inget annat anges

Upphovsrätt: Samtliga bilder/foton/illustrationer/kartor i examensarbetet publiceras med tillstånd från upphovsrättsinnehavaren

Originalformat: A4

Nyckelord: skissa, akvarell, platskännedom, landskapsegenskap, landskapsarkitektur, Kåbo

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

## FÖRORD

Efter fem års landskapsarkitektstudier ville jag med detta avslutande arbete förstå mer om hur jag i min yrkesroll kan se på omvärlden genom att skissa med akvarell.

I mitt sökande efter akvarellskissandets funktion för att lära känna platser vill jag tacka min handledare Ylva Dahlman som med sin hjälp har fått mig att nå längre än vad jag någonsin hade kunnat föreställa mig när jag började med det här arbetet. Jag vill även tacka min familj och vänner för ovärderlig stöttning.

Och slutligen vill jag säga ett stort tack till min Gunnar. Förutom att ha funnits där vid ett sviktande självförtroende på dygnets småtimmar, har han varit den som kommit med sitt sällskap och en termos värmande kaffe när jag har varit ute och målat.

# SAMMANFATTNING

Tidigt under landskapsarkitektutbildningen får du bekanta dig med något som kallas designprocess. Den har en stor roll för landskapsarkitektens gestaltungsarbete. För att kunna skapa god design krävs det något mer än att enbart fokusera på funktion, nämligen den estetiska aspekten. Ibland kan kraven på funktion ta alltför stort utrymme och designprocessen bli lidande. Ett alternativ är att sätta igång designprocessen redan i analyskedet för att förbehålla sig rätten till det kreativa. Om landskapsarkitekter dessutom förstår platserna de gestaltar både på ett analytiskt som ett intuitivt plan, kan bättre designlösningar skapas. Varför också platskännedom är en grundläggande faktor för god design.

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka akvarellskissande som metod för platskännedom. Med studien ville jag bilda mig en uppfattning om vilka egenskaper som akvarellskisser särskilt fångar samt hur akvarellskisser kan synliggöra karaktären hos en plats. Studien utgick från fem platser i stadsdelen Kåbo i Uppsala. Platserna valdes med tanke på deras skilda karaktärer.

För studien utvecklades en metod bestående av tre på varandra följande steg; Skissa, Reflektera och Kategorisera. Platsanalyserna gjordes enbart i akvarell och varje plats tog en vecka i anspråk.

Slutsatsen är att de egenskaper som tydligast fångas genom akvarellskisser är de som kan beskrivas vara perceptuella och estetiska. Studien visar att akvarellskissande kan vara en metod för platskännedom och tillsammans med andra analysmetoder kan en mer omfattande platsanalys uppnås. Akvarellskissande har fördelen att vara en subjektiv analys i: val av motiv, kulör, temperament och uttryck samt tolkning och kategorisering.

De funna egenskaperna som akvarellskisser särskilt fångar visar också att akvarellskissande kan vara ett sätt för landskapsarkitekten att kunna varsebli en plats mer drömmande och på så vis sätta igång sitt kreativa jag redan i ett tidigt skede av designprocessen.



## SUMMARY

This thesis explore how aquarelle sketching can be related to site knowledge. Under the headings Background, Aim and Research questions, Delimitations, Method, Result and Discussion the most essential of the essay is described.

### Background

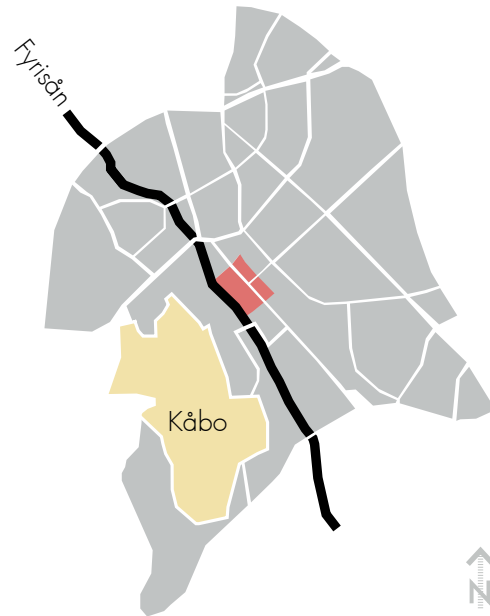
The design process, an essential part of a landscape architect's work, is described as a creative process (Loidl & Bernard, 2003, p. 29). But also as a linear. If we look at the design process as linear, we might design with too much focus on function at the expense of the aesthetic part (Bell, 2004, p. 13).

If we look at the design process as dynamic then landscape architects are dependent on both the practical left hemisphere as the right creative one (Loidl & Bernard, 2003, p. 34). The left hemisphere dominates the right, but by sketching we can shift the balance of power, and take advantage of the right hemisphere's creative way of processing information (Edwards, 1982, pp. 44-45).

In order to create a good understanding of the sites we are changing, we should use all the resources that we have to process information when we analyse sites, in other words using both the left and the right hemisphere. Site knowledge is an essential part of design work in order to achieve a successful result in the end. Birgit Cold explains how sketches can be a tool for experiencing places (2008, p. 3).

Based on this, the importance of letting the design process to be creative and the fact that good design depends on our knowledge of the sites, we need to be able to see places from different angles, analytically and intuitively. How can we then achieve these

criteria? A start is to try different ways to experience places. I choose to do this with aquarelle sketching as a method.



*Kåbo is located in Uppsala's southwestern part. Central Uppsala is marked in red.*

### Aim and research questions

The aim of this thesis is to look into the possibilities to use aquarelle sketching as a method of site knowledge. The research questions are:

- **How can the character of a site be made visible through aquarelle sketches?**
- **What characteristics do aquarelle sketches capture?**

### Delimitations

The sketching was made solely with aquarelle supplemented with notes written in pencil. All studies were conducted in Kåbo in Uppsala. The survey covers five sites with different character.

## Method

For the survey I developed a method consisting of three consecutive parts. The five different sites, where the studies were conducted, were all treated in the same way.

### Sketch

In this initial part of the method the main sketching took place. Each site study was given one week in time, and four of these days consisted of me sketching at the site. For the sketches I used, among other things, aquarelle paints that come in pans, brushes of different kinds and paper specially made for painting with aquarelle.

### Reflect

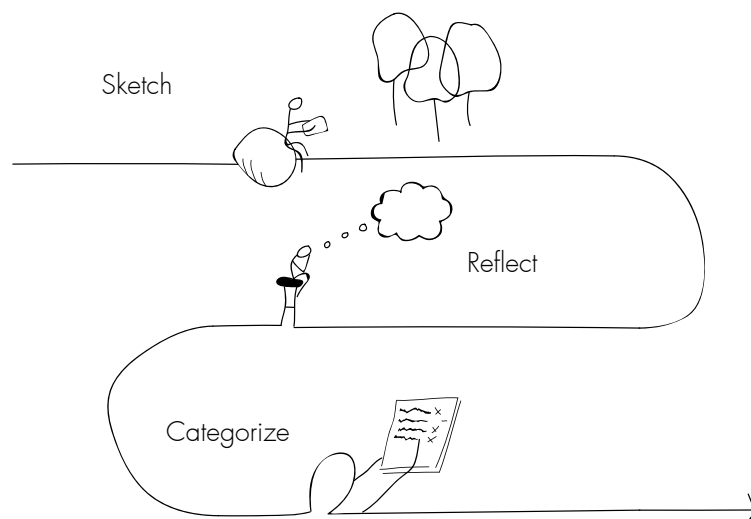
The second part of the method was reflective sketching, which I wanted to include after reading about art therapy (Berg-Frykholm, 2008, pp. 9-10) and being inspired to create opportunities for gathering my thoughts and impressions. The reflective sketching was performed at the end of each week of sketching at the site. The reflective sketches I painted from memory, unlike the other sketches, and from the impressions of the time spent on the site. They were allowed to be abstract.

### Categorize

The third and last part of the method involved an analysis of the aquarelle sketches. I created a tool to enable this image analysis based on aspects that can describe landscape. It developed into an analysis tool of twelve different aspects that I used to view the sketches.

The first eleven aspects are taken from *Arkitektens handbok 2016* and the twelfth aspect is taken from the *Landscape Character Assessment - Guidance for England and Scotland*. The main content in the different aspects is the following:

- Aspect 1. Spaciousness and visibility**
- Aspect 2. Structure of settlement**
- Aspect 3. Nature and plants**
- Aspect 4. Environment**
- Aspect 5. Movements and connections**
- Aspect 6. The social**
- Aspect 7. Private or public**
- Aspect 8. Changes**
- Aspect 9. Continuity**
- Aspect 10. Land use**
- Aspect 11. The unexpected**
- Aspect 12. The perceptual and aesthetic**



Sketch of the method.

## Result

The sites where the survey took place I named according to their most obvious features and they are as follows:

1. Pond of Stormwater
2. Domestic Gardens
3. Edge of the City Forest
4. Shrinking Green Triangle
5. Birch Avenue

Examples of sketches, and reflective sketches, from the five different sites are shown on the next two pages. Also the aspects captured in these sketches are mentioned. In its entirety the result consists of 35 aquarelle sketches, 6 sketches and one reflective sketch for each site, together with a listing of which aspects have been found to be captured in the aquarelle sketches.

The survey resulted in the conclusion that the aspect that are most clearly captured by aquarelle sketches is:

### **Aspect 12. The perceptual and aesthetic**

## Discussion

The purpose of this work was to investigate aquarelle sketching as a method of site knowledge by answering the questions “How can the character of a site be made visible through aquarelle sketches?” and “What characteristics do aquarelle sketches capture?”.

Aquarelle sketching can be a method of site knowledge. The method should be seen with its limitations and supplemented with other analytical methods for a more extensive site analysis. Analyzing a site with aquarelle has the advantage of focusing on how we perceive a place more imaginative and to start creativity at an early stage in the design process.

The results show that what appears clearly in a site analysis made with aquarelle sketching is the perceptual and aesthetic aspects. It may seem obvious in a subjective analysis. Each site analysis is to some extent subjective and consists of both measurable and intuitive aspects. The more the merrier. This work has studied a method that is subjective on many levels: choice of motive, color, temperament and expression, as well as interpretation and categorization. At the same time, it has a unique ability to create a deeper understanding of a site.

A subjective analysis requires that it really is. I love to paint with aquarelle and feel safe with the technique. To me it was enjoyable challenge to develop aquarelle sketching for site knowledge.

I have gained insight into how we, as landscape architects, actually may need tools to be able to transform into our creative self. After completion of this work I can truly see the benefits of using sketching as a method of site knowledge.



**Figure 3:** This sketch, from the Pond of Stormwater, shows the movement pattern on the site (aspect 5) that in general circles around the pond. How almost everyone take a turn around the pond, walk around it or stop at it, regardless of the direction from which they come. The people on the site (aspect 6) gather around the pond and many go close to the water.



**Figure 11:** This sketch is made at the site Domestic Gardens and it shows a large yellow villa (aspect 2) with a tall, evergreen coniferous hedge (aspect 3) in front of it. The hedge creates a distinct barrier (aspect 5) between the public space of the street in front of the villa and the private garden belonging to the householder, which feels very private because of the tall hedge (aspect 7). The perceived feeling of not getting too close (aspect 12).



**Figure 17:** At the Edge of the City Forest this sketch, picturing trees (aspect 3), is made. The white rings around the tree trunks indicate that the area is classified as nature reserve. Some sunlight reaches the site (aspect 4). People at the site seem to be here in order to experience nature (aspect 6). The perceived feeling (aspect 12) that the people who stay at the site do it on nature's terms.

**Figure 23:** This sketch is made at the site Shrinking Green Triangle. It shows surrounding houses (aspect 2), a mix of old houses and new buildings. Children playing basketball and soccer (aspect 6). Blue barracks and an orange school characterize the colours of the site (aspect 12). The perceived feeling of being at a site under construction.



**Figure 33:** On the Birch Avenue this sketch is made, picturing the birches that stand in line and the lawn they grow in (aspect 3). The characteristic white and black bark of the birches make up the colours that are strongest perceived on the site (aspect 12). The lawn creates a green floor.



**Figure 21:** This is a reflective sketch of the site Edge of the City Forest. It shows nature's strong presence at the site (aspect 3). People go towards the natural area and into the dense forest (aspect 5). Once inside the nature, their behaviour changes into a more active one and the focus seems to want to experience nature (aspect 6). The perceived feeling (aspect 12) that nature has the power to change us.



# INNEHÅLLSFÖRTECKNING

## INTRODUKTION → 12

Inledning	12
Bakgrund	13
Designprocessen	13
Skissa för platskännedom	14
Akwarell som teknik	15
Egenskaper i landskap	15
Problemformulering	16
Syfte och frågeställningar	17
Avgränsningar	17
Målgrupp	17

## METOD → 18

Skissa	19
Reflektera	20
Kategorisera	20
Verktyg för analys	21

## RESULTAT → 22

Dagvattendammen	24
Skisser	25
Reflektionsbild	28
Kategorisering	29
Villaträdgårdar	30
Skisser	31
Reflektionsbild	34
Kategorisering	35
Stadsskogens rand	36
Skisser	37
Reflektionsbild	40
Kategorisering	41
Krympande grön triangel	42
Skisser	43
Reflektionsbild	46
Kategorisering	47
Björkallén	48
Skisser	49
Reflektionsbild	52
Kategorisering	53
Slutsats	54



---

## **DISKUSSION** ➤ 56

Vad säger resultaten?	56
Metoddiskussion	56
Skissa	56
Reflektera	57
Kategorisera	58
En subjektiv analys	59

---

## **REFERENSER** ➤ 62

---

## **BILAGOR** ➤ 64

Bilaga 1: Akvarellskisserna i större format	64
---	----



## INLEDNING

*Tänk dig att du under en veckas semester bor i en kustnära villa. Varje dag vandrar du längs en stig som tar dig från villans tomt, genom ett skogsbryn och ner till havet. Med dig har du dina etuier fyllda med akvarellkakor och penslar.*

*Första dagen trevar du dig fram försiktigt på stigen, som vid flera partier verkar försvinna, gömd under skogens minsta växter. Du noterar att här doftar gott av barr och när du kommer ut ur skogsbrynet och når havsstranden slås du av kontrasten i ljus och dofter. Du blöter dina akvarellpapper med havets vatten och börjar sedan måla i stora penseldrag vad du ser.*

*Nästa dag har din blick lyfts och du ger istället större uppmärksamhet till vilka barrträd som växer här och om det finns något bärliknande bland undervegetationen. Från igår vet du med dig att det inte är en alltför lång vandring till stranden och snart börjar du söka med blicken efter havet av förväntan.*

*Även om du slås av havets skönhet, i samma utsträckning som dagen innan, märker du fler aspekter av havet idag. Du funderar på var det har sin andra ändes slut och hur det ser ut vid den stranden. I akvarellerna du målar försöker du skildra alla nyanser av havet som du kan se. En akvarell får som motiv stranden på andra sidan havet, den långt där borta i fjärran, som du bara kan ha en gissning om hur den ser ut.*

*Veckans dagar går och när du beger dig ner till havet för allra sista gången ser du inte bara variationer i trädens höjd, men också i vilket skick de olika exemplaren är i längs din vandring. Du upptäcker spindelväv högt i kronorna.*

*Du har packat med en filt idag och när du kommer ut från den täta vegetationen i skogen slår du dig ner på stranden och blir kvar där flera timmar. Du lyssnar på havets pustningar mot strandkanten. Funderar kring de många stenarnas olika form, de stenarna som utgör hela mötet mellan skog och hav, barr och vatten. Du tänker på vilken buffert de är, de små stenarna. Dina akvarellpapper tar slut och från att under första dagen måla havet i stora penseldrag är det med djup koncentration du skapar akvareller föreställande detta möte mellan strand och hav.*

*Det är med aningen vemod du går därifrån. Du vet att du måste säga adjö till den relation du och platsen utvecklat under veckans gång. Men du behåller minnena av platsen.*

Texten i det här citatet är en berättelse om platskänedom. Det är ett centralt begrepp också i det här examensarbetet som undersöker vilka egenskaper hos en plats som är särskilt lämpliga att upptäcka genom akvarellskisser.

Examensarbetet undersöker hur platskänedom och att skissa i akvarell hör ihop. Vilken kunskap kan fås genom att skissa på en plats? Min undersökning gör jag i akvarell för att jag vill blanda in färger, blanda in ett sätt att avbilda som också får liv själv på papperet tillsammans med vatten. Skissa i blyerts är ett annat sätt att utforska skissandet som metod. Jag har valt akvarell också av den enkla anledningen att jag älskar hur akvarellfärgerna betar sig.

Stadsdelen Kåbo i Uppsala har valts som plats för undersökningen. Det grundar sig på den stora variationen på platser i området och en önskan att lära känna dem bättre.



# BAKGRUND

## Designprocessen

Designprocessen beskrivs på flera olika sätt. Det finns de som vill se den som en linjär process med huvudfokus att lösa ett problem (Bell, 2004, s. 13). Utifrån det synsättet går landskapsarkitekten i rak linje från inventering och via analys till det sista steget - att designa (Bell, 2004, s. 13). Om vi tror på designprocessen som linjär finns risken av ett alltför stort funktionsfokus och att den estetiska delen av att designa mer eller mindre förloras (Bell, 2004, s. 13). För att skapa designlösningar som omfattar båda delerna, funktion och estetik, behöver designprocessen tillåtas få anta en annan form än linjär (Bell, 2004, s. 13).

Designprocessen kan exempelvis istället beskrivas som en dynamisk och kreativ process (Loidl & Bernard, 2003, s. 29). Landskapsarkitekten samlar information, analyserar och designar om vart annat. Med detta sätt att beskriva designprocessen ges kreativiteten större utrymme och skapandet blir friare (Bell, 2004, s. 13). Att designa i en dynamisk process innebär att komma fram till lösningar med både det "analyserande tänket" och det "fria skapandet" aktivt och tillsammans i en kombination (Loidl & Bernard, 2003, s. 29). Med andra ord beror designprocessen inte bara av en praktisk intelligens utan även av en kreativ, vilken är den högra hjärnhalvans expertisområde (Loidl & Bernard, 2003, s. 34).

Ytterligare ett sätt att se på design är som en problemlösningsprocess där ursprungsproblemet delas upp och tas an i etapper (Lundequist, 1995, s. 68). Designprocessen uttrycks som en återkopplingslinga, bestående av etapperna analys, syntes, utvärdering och beslut (Lundequist, 1995, s. 68). Den så kallade ASUB-modellen kännetecknas av att designarbetet segmenteras och "*Det man ville var att organisera designprocessen rationellt för att skapa utrymme för arbetets skapande moment.*" (Lundequist, 1995, s. 68).

Vi kan skapa unika designlösningar om vi designar utifrån platserna i respektive projekt (Simonds, 1983, s. 111). Därför är platsbesök nödvändiga i designprocessens inventerings- och analyskede (Simonds, 1983, s. 106). Genom att vistas på platserna underlättar vi för att upptäcka egenskaper och funktioner hos platsen, värdefulla att ha i åtanke när vi designar (Simonds, 1983, s. 106). Innan vi börjar förändra en plats måste vi ha en känsla för dess inneboende natur (Simonds, 1983, s. 111). Om vitsen med att ta hänsyn till en plats egen suggestiva karaktär i designprocessen skriver den amerikanska landskapsarkitekten Steven Krog:

*But despite the most perseverant efforts, there will be no life in your art if you have no experience to draw upon. To my mind, the only way to produce experience-supportive landscapes, is to have an experience-supported reservoir of understanding. I think we should visit places not just to see them and record them with our snapshots, but rather to feel them. (Krog, 2002, s. 64)*

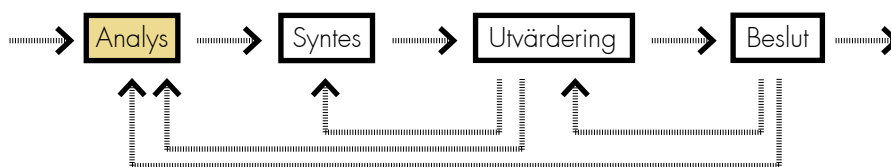


Illustration av landskapsarkitektens designprocess enligt ASUB-modellen (Lundequist, 1995, s. 68) och markering som visar var i processen min studie infaller.

## Skissa för platskännedom

Skissande är ett sätt att finna förankring i platserna som vi gestaltar (Birgerstam, 2000, s. 141). Genom att söka efter en plats karaktär skapas möjlighet för varje projekt att kunna bli unikt, då arbetet grundar sig i det platsspecifika (Birgerstam, 2000, s. 142). Att skissa kan med andra ord ses som en metod för att leva sig in i ett projekts förutsättningar och för att kunna skapa sig en uppfattning om vad det är för förutsättningar som finns (Birgerstam, 2000, s. 38). Som Pirjo Birgerstam förklarar *“Man behöver inte ha något annat mål från början än att ge sig hän, fånga intryck och samla föreställningar.”* (Birgerstam, 2000, s. 38).

Birgit Cold, arkitekt, uttrycker hur hon både i sin profession och i det privata livet ser fördelar med att göra skisser. Skisser beskriver hon som verktyg för att uppleva sin omgivning (Cold, 2008, s. 3). De kan få henne att se något som annars kanske gått en förbi (Cold, 2008, s. 26). Så länge själva skissandet inte sker per automatik övar vi vår förmåga att se (Cold, 2008, s. 32).

Det finns en naturlig förklaring till varför vi kan uppleva att vi vidgar vårt seende när vi skissar. Det har att göra med att själva skissandet kan få hjärnan att ställa om till ett annat sätt att se, annorlunda från hur vi vanligtvis varseblir omvärlden (Edwards, 1982, s. 13).

Hjärnan består enligt Edwards av två halvor; den vänstra, analytiska halvan som stödjer sig på logik och den högra som lyssnar mer på intuition (1982, ss. 44-45). Höger och vänster hjärnhalva arbetar parallellt och bearbetar samma information, men på olika sätt (Edwards, 1982, ss. 44-45). Vanligtvis är den högra hjärnhalvan underlägsen den vänstra och får alltså inte styra lika mycket om hur information ska bearbetas, men när vi skissar gäller det omvända och den högra

tar kommandot (Edwards, 1982, ss. 44-45). Då den högra hjärnhalvan är den som hjälper oss att se symboler, drömma och skapa nya idéer är skissande ett sätt för oss att aktivera vår kreativitet (Edwards, 1982, s. 45).

Arkitekt Lennart Nord beskriver skissprocessen som en förening mellan den yttre och inre sfären, då skissen präglas av den inre blick utövaren har på det yttre landskapet (1995, ss. 143-145). Han förklarar mer ingående om detta i följande citat:

*Att sitta framför ett landskap och teckna eller måla innebär att man måste bestämma sig för vilka delar och detaljer som är de viktiga för att de tillsammans skall ge det intryck av landskapsavsnittet som jag vill ge. Om jag nu vet det på förhand. Jag kanske är sökande själv - genom själva handlingen att göra bilden/skissen. (Nord, 1995, s. 143)*

Skissandet hjälper oss att sälla bort det generella och istället se det specifika på en plats (Birgerstam, 2000, s. 14). Cold beskriver några av skissens många funktioner att uppleva omvärlden vara just att det skärper vårt fysiska medvetande och får oss att fokusera på det väsentliga (2008, s. 197).

## Akvarell som teknik

Det första skissandet i akvarell ägde rum i England och det var först senare som det blev erkänt som ett konstnärligt uttrycksmedel (Parramón & Fresquet, 1994, s. 8). Innan dess hade akvarell använts i syfte att göra utkast och grova skisser till målningar som skulle målas i olja (Parramón & Fresquet, 1994, s. 8). Med andra ord, akvarell har sedan länge använts som skissmetod (Parramón & Fresquet, 1994, s. 8).

När Birgit Cold skissar, gör hon det bland annat i akvarell. Hon beskriver hur snabba akvarellskisser säger mer än de som är en direkt kopiering av verkligheten (2008, s. 192). Om skisserna görs snabbt och utan blyerts är det mer troligt att skissen lyckas framhäva någon aspekt, vilket säger mer om motivet än om skissen redovisar allt (Cold, 2008, s. 192). Fokus för skissen ska inte ligga på att det ska landa i en "vacker akvarell" (Cold, 2008, s. 192).

För att skissen istället ska fånga något specifikt om en plats finns det enligt Cold några saker att tänka på; utelämna sådant som distraherar de färger eller former som skissen ska fånga (Cold, 2008, ss. 10, 123-124, 134), tillåt akvarellen att vara fri (Cold, 2008, s. 138), skissa omedelbara akvareller utan att vara dömande (Cold, 2008, s. 140) samt låt platsens bidragande sinnesstämning återspeglas i färgval (Cold, 2008, ss. 6, 59).

## Egenskaper i landskap

Det finns olika sätt att beskriva landskap på och de egenskaper som tillsammans kan definiera ett landskap. I *Arkitektens handbok 2016* beskrivs olika egenskaper i landskap som kan finnas att notera under platsbesök (Bodin, 2016, ss. 144-145). Nedan följer några av dem som tas upp:

**Rumslighet och sikt** tar bland annat upp väggar, golv, topografi, siktlinjer, himmel, atmosfär, skala och storlek på rum (Bodin, 2016, s. 144).

**Bebyggelsestruktur** inrymmer stadsstruktur, typologi, skala, om bebyggelsen är samlad eller spridd, hustyp, relation till terräng, anslutning till vägar, skogsbryn, eller vatten, möten mellan bebyggelse och omgivande landskap, relation till gata, höjd på bebyggelsen och hur tätt husen står, materialpalett på bebyggelse samt siluett (Bodin, 2016, s. 144).

**Natur och växter** innebär bland annat landskapets naturtyp och karaktärsväxter (Bodin, 2016, s. 144).

**Miljö** handlar bland annat om hydrologiska förhållanden, torra partier, våta partier, befintlig avvattnings, akustiska egenskaper, topografi, sol och klimat, soltimmar, skugga, väderstreck, kvällssol, vindar, solinfall eller snö (Bodin, 2016, s. 144).

**Rörelser och samband** omfattar stråk, rörelsemönster, flöden, barriärer, trafik, vägar, stigar samt anslutningar (Bodin, 2016, s. 145).

**Det sociala** säger något om vilka som har intresse av att vara på platsen, vilka som använder landskapet, vad människor gör på platsen samt intressanta och relaterade verksamheter i närområdet (Bodin, 2016, s. 145).

**Privat eller offentligt** handlar om i vilken utsträckning landskapet upplevs vara för enbart någon enskild eller till att vara en plats för alla, som ifall det finns osynliga mentala gränser eller revir (Bodin, 2016, s. 145).

**Växlingar** är en egenskap som i landskap ytrar sig i form av förändring över tid samt variationer under dygn, vecka, månad och årstider (Bodin, 2016, s. 145).

**Kontinuitet** innebär egenskaper på platsen värda att bevara för framtiden (Bodin, 2016, s. 145).

**Markanvändning** innebär förutom vem eller vilka platsen tillhör även de legala gränser som tas upp i gällande planer och detaljplaner (Bodin, 2016, s. 145).

**Det oväntade** är de egenskaper som oväntat dyker upp och inte går att förutse förrän platsbesöket, vilket kräver en öppenhet för saker som kan tyckas oviktiga för stunden (Bodin, 2016, s. 145).

*Landscape Character Assessment - Guidance for England and Scotland* presenterar underlag för de olika karaktärer som kan utgöra och definierar ett landskap (Swanwick, 2002, s. 2). Nedan följer en aspekt som presenteras:

**Det perceptuella och estetiska** handlar om minnen, associationer, preferenser, syn (färg, textur, mönster, form), ljud, dofter och känsla (Swanwick, 2002, s. 2).

## PROBLEMFORMULERING

Designprocessen, som är närvarande vid allt gestaltungsarbete landskapsarkitekter gör, beskrivs som en kreativ process (Loidl & Bernard, 2003, s. 29). Men också som linjär. Om vi ser designprocessen som linjär riskerar vi att designa med alltför stort fokus på funktion och att den estetiska delen av att designa mer eller mindre förloras (Bell, 2004, s. 13). En landskapsarkitekt behöver i enlighet med synen på designprocessen som dynamisk använda sig av både den praktiska, vänstra hjärnhalvan som den kreativa, högra i sitt designarbete (Loidl & Bernard, 2003, s. 34). Den vänstra dominerar över den högra, men genom att skissa kan vi skifta maktbalansen, och dra fördel av den högra hjärnhalvans kreativa sätt att bearbeta information (Edwards, 1982, ss. 44-45).

För att kunna skapa oss en god förståelse för de platser vi är med och förändrar kan ett sätt vara att vidga vårt sätt att se och utnyttja alla de resurser vi har för att bearbeta information, det vill säga använda oss av både vänster och höger hjärnhalva. Om designlösningarna dessutom grundar sig i det platsspecifika skapar vi förutsättningar för att de även ska kunna bli unika (Birgerstam, 2000, s. 142). Platskännedom är en väsentlig del i designarbete. Birgit Cold förklarar hur skisser är ett verktyg för att uppleva platser (2008, s. 3).

Grundat på detta, den stora roll designprocessen har i en landskapsarkitekts yrke och den grundläggande faktorn för god design att förstå de platser vi gestaltar, behöver vi verkligen kunna se platser ur olika vinklar, analytiskt och intuitivt. Hur kan vi då lyckas uppnå dessa kriterier? En början är att prova sig fram i sin yrkesroll och de olika sätt som finns att undersöka platser. Jag väljer att göra detta med akvarellskisser som metod för platskännedom.

## SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med uppsatsen är att undersöka akvarellskissande som metod för platskänedom. De frågeställningar som uppsatsen besvarar är:

➤ Hur kan karaktären hos en plats göras synlig genom akvarellskisser?

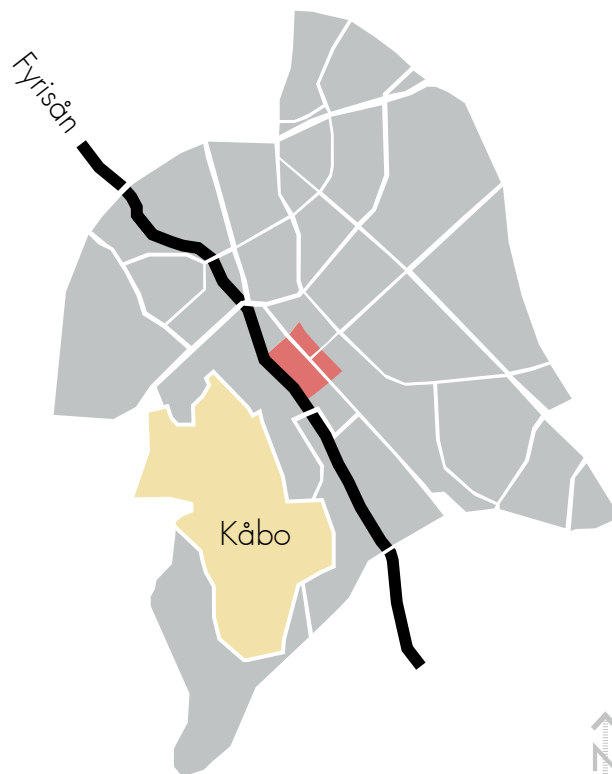
➤ Vilka egenskaper fångas genom akvarellskisser?

## AVGRÄNSNINGAR

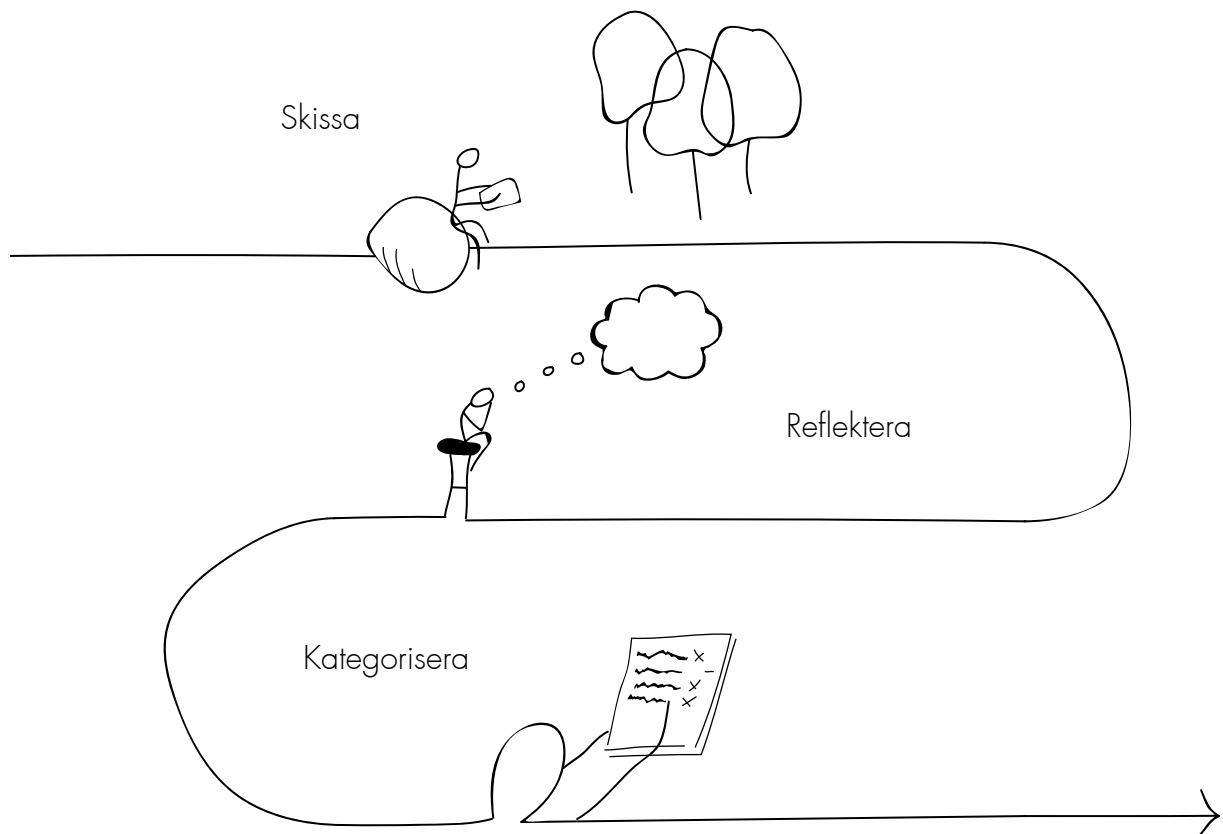
Skissandet sker enbart med akvarell kompletterat med anteckningar i blyerts. Samtliga studier görs i stadsdelen Kåbo i sydvästra Uppsala på fem platser med olika karaktär.

## MÅLGRUPP

Arbetet vänder sig till landskapsarkitekter och andra som är intresserade av skissande för platskänedom.



*Kåbo ligger i Uppsalas sydvästra del. Centrala Uppsala är markerat i rött.*



*Metoden bestod av tre på varandra följande steg.*

## SKISSA

I studien använde jag torra akvarellkakor, penslar av olika varianter och tjocklek, akvarellpapper i storlek A5 300 g/m<sup>2</sup>, kallpressad, fin gräng samt blandningskoppar och vatten. Blyertspenna för att anteckna kommentarer under platsstudierna. Exempel på kommentarer under platsstudierna:

*“liv under isen, cirkulär rörelse, allt cirklar kring, vattnets öppna yta, där dammen inte frusit och blottar om levande ting, lucka, ett riktigt vattenhål, ger liv åt grönskan, vattnets väg”*

*“snö, iskallt, färgerna fryser om jag inte snabbt använder upp dem, kraftig grön BARRiär, vad finns bakom? inuti barrboxen?”*

*“hejvilt, basket och fotboll, grusplan intill skola, grönytan omgärdas av olika typologier och karaktärer, byggarbetsplats, lyftkran, blå baracker, grusyor för parkering, för lekande barn”*

*“löven och barren som ramlat ned på marken ska fortsätta ned, bli nya, bland barr”*

*“ljus vårlöksmatta, skillor/blåstjärnor utlagda som ljusa mattor med blått i, solen når ner genom de ännu kala björkkronorna, de små klarar sig bra här, även jag, i skydd av de många björkarna, bänkar i överflöd, för att sitta och njuta, sol och vinden från igår har bedarrat”*

Jag lät varje skiss styras av vad som fångade min uppmärksamhet på respektive plats. Jag skissade mellan en och två timmar i sträck. Platsstudierna skedde veckovis, varje plats tog en vecka i anspråk. Jag besökte platserna vid följande tidpunkter:

Plats 1: Vecka 7 (13 februari - 17 februari)

Plats 2: Vecka 8 (20 februari - 24 februari)

Plats 3: Vecka 12 (20 mars - 24 mars)

Plats 4: Vecka 13 (27 mars - 31 mars)

Plats 5: Vecka 14 (3 april - 7 april)



*Foton som visar materialet jag använde under platsstudierna.*

## REFLEKTERA

Inspirerad av boken *Självbilder: att komma vidare genom skapande* ägnade jag en dag i slutet av varje platsstudievecka för reflektion. Den, som skapar bilden, kan finna förståelse för något som pågår inom sig och genom att tolka sina bilder få nya insikter om vad (Berg-Frykholm, 2008, ss. 9-10).

Reflektionen ingick i den övergripande platsstudien, med skillnaden att jag skissade ur minnet. Med veckans skisser framme kom minnena från timmarna på platsen tillbaka. Jag antecknade de kommentarer, som speglade mina tankar kring platsen och skapade akvareller utifrån intrycken.

Jag målade minst en reflektionsbild per vecka och platsstudie. De tilläts vara abstrakta. Reflektionen tillät mig att landa i intrycken av platsen.

Nedan visas hur disponeringen av veckodagarna såg ut med metoderna *Skissa* och *Reflektera*.

*Måndag: Jag besökte platsen och sökte efter bra lägen, bekväma och där jag hade plats för allt material, för att sitta och skissa. Trevande började jag skissa av det jag såg. Besöket varade oftast en timme.*

*Tisdag: Jag visste var jag kunde sitta och fokuserade på nya motiv. Besöket varade mellan en och två timmar.*

*Onsdag: Nu behövde jag inte fundera på vad jag skulle skissa av, många motiv visade sig finnas på platsen idag. Skissade mellan en och två timmar.*

*Torsdag: Sista dagen på platsen och jag sökte nya lägen att skissa från. Jag upplevde ofta en stress att hinna få med allt. Skissade oftast två timmar.*

*Fredag: Reflekterade över mina intryck av platsen från de föregående dagarna. Frågade mig vad platsen hade förmedlat? Sammanfattade mina tankar i en reflektionsbild.*

## KATEGORISERA

Kategoriseringen gjorde jag efter att samtliga platser studerats. Detta för att jag ville undvika att bli påverkad av de olika aspekterna när jag målade.

Jag skapade ett verktyg för att analysera skisser och reflektionsbilder utifrån aspekter som kan beskriva landskap. Det blev en lista med tolv olika aspekter, där de första elva är hämtade ur *Arkitektens handbok 2016* och den tolfte hämtad ur *Landscape Character Assessment - Guidance for England and Scotland*.

Jag betraktade akvarellerna utifrån dessa tolv olika aspekter. Under rubrikerna i analysverktyget beskriver jag vad jag tittade efter ur respektive aspekt. Dessa använde jag på akvarellerna och inte på landskapet i sig. Jag gick igenom akvarellerna för varje plats, en i taget, och analyserade vilka aspekter av landskapet som jag såg i motiven, som en slags bildanalys.



## Verktyg för analys

### **Aspekt 1. Rumslighet och sikt**

Säger akvarellen något om upplevd rumslighet? Säger akvarellen något om siklinjer på platsen?

### **Aspekt 2. Bebyggelsestruktur**

Återger akvarellen hustyper eller något om bebyggelsens siluett?

### **Aspekt 3. Natur och växter**

Skildras naturtyp eller vilka arter som växer på platsen i akvarellen?

### **Aspekt 4. Miljö**

Återges sol, vind eller annan klimataspekt i akvarellen? Säger akvarellen något om hydrologiska förhållanden på platsen? Återger akvarellen platsens topografi?

### **Aspekt 5. Rörelser och samband**

Finns rörelsemönster eller flöden uttryckt i akvarellen? Säger akvarellen något om stråk? Trafik? Barriärer eller anslutningar?

### **Aspekt 6. Det sociala**

Skildras det i akvarellen vilka som använder platsen och vad de gör? Syns någon platsrelaterad verksamhet?

### **Aspekt 7. Privat eller offentligt**

Säger akvarellen något om hur privat eller offentlig platsen upplevs?

### **Aspekt 8. Växlingar**

Finns förändringar över tid eller årstidsvariationer uttryckta i akvarellen?

### **Aspekt 9. Kontinuitet**

Säger akvarellen något om egenskaper på platsen, värda att bevara för framtiden?

### **Aspekt 10. Markanvändning**

Skildras i akvarellen vem eller vilka som platsen tillhör?

### **Aspekt 11. Det oväntade**

Finns något överraskande representerat som jag upptäckte när jag målade akvarellen eller när jag granskar den?

### **Aspekt 12. Det perceptuella och estetiska**

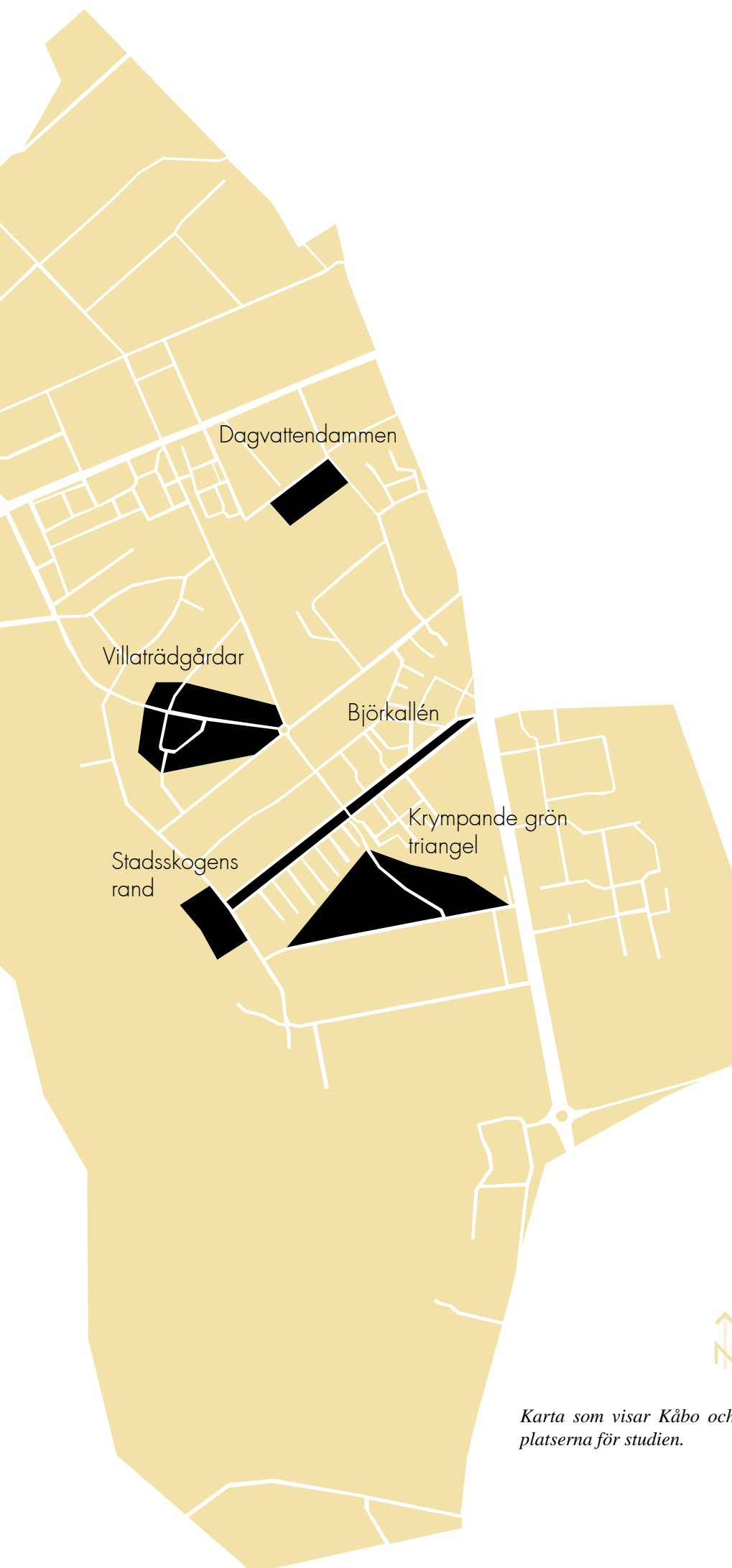
Skildras minnen, associationer, preferenser eller upplevd känsla? Säger akvarellen något om dofter eller platsens färger?

# RESULTAT



Fem platser av olika karaktär har varit motiv för min studie. Under rubrikerna Dagvattendammen, Villaträdgårdar, Stadsskogens rand, Krympande grön triangel och Björkallén presenteras resultatet för respektive plats. För att se akvarellskisserna i större format hänvisar jag till bilagan sist i uppsatsen.





*Karta som visar Kåbo och platserna för studien.*

# DAGVATTENDAMMEN

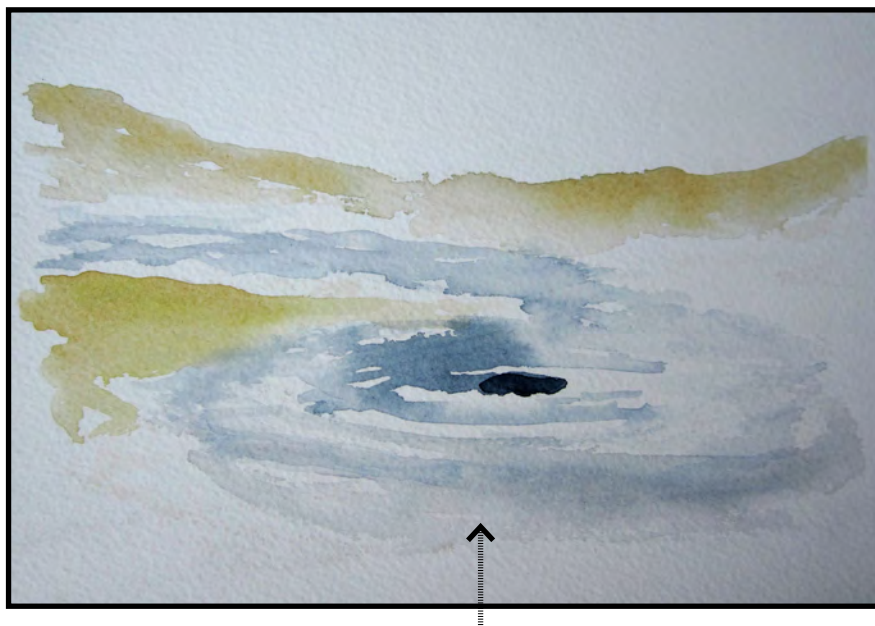
En park som har inslag av vatten i form av synlig dagvattenhantering. Det behagliga väder som går att se i fotot höll i sig hela veckan. (13-17 februari)



*Foto som visar dagvattendammen och omringande natur.*



## Skisser



**Figur 1:** Skissen visar hur platsen rumslighet (aspekt 1) upplevs kring en tydlig central mitt, med dammen i fokus och det omkringliggande landskapet som höjer sig och ramar in. Vattenrörelser och topografi på platsen (aspekt 4) visas, hur vattnet rinner från platsens högre punkter och samlas i den lågt liggande dagvattendammen. Vattnets rörelser vittnar om årstidsvariationer (aspekt 8), hur vattnet i marken under våren tinar från frusen form till vätska.

**Figur 2:** Skissen visar områden av natur (aspekt 3) på platsen, hur träd och buskar skapar en grön fond. Solens starkt skinande strålar (aspekt 4) träffar den gröna fonden men når också in genom vegetationen och bidrar till värme på platsen.

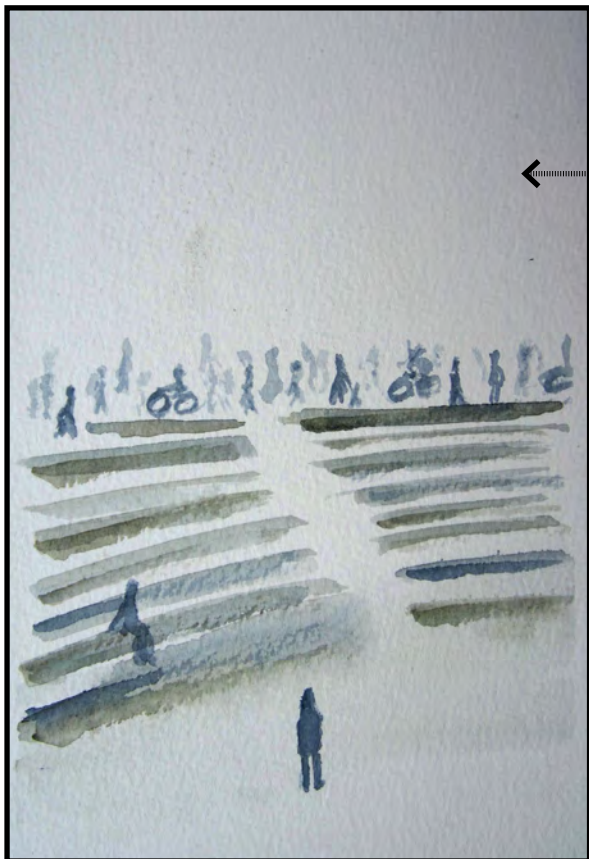




**Figur 3:** Skissen visar hur rörelsemönstret på platsen (aspekt 5) i stort kretsar kring dammen. De som vistas på platsen tar nästan alla en sväng förbi dammen, går runt den eller stannar vid den, oavsett från vilken riktning de kommer ifrån. Människor på platsen (aspekt 6) samlas kring dammen och många går nära vattnet. Vissa betraktar vattnet, andra leker i det.

**Figur 4:** Skissen visar hur vegetationen (aspekt 3) på platsen bland annat består av barrväxter. Mycket annat på platsen har ännu inte blivit grönt, men det går att se hur viss vegetation alltid är grön (aspekt 8) och årstidsvariationer förändrar inte upplevelsen av platsen just här. Det är grönt såhär års, februari, vilket vittnar om att den gröna nyansen (aspekt 12) på platsen är en bestående egenskap.





**Figur 5:** Skissen visar hur platsens rumslighet upplevs (aspekt 1). En trapp, för att gå och sitta på, skapar ett intimare rum på platsen. Tempot (aspekt 5) är lugnare innanför trappen än på utsidan av den. Många förbipasserande rör sig till fots eller med cykel förbi platsen, utan att stanna, i hastigt tempo. Några letar sig in på den lugnare platsen och använder trappen för att sitta ned ett slag (aspekt 6).

**Figur 6:** Skissen visar avenbokshäck (aspekt 3) in- till trappen. Avenbokens blad får brun höstfärg och sitter kvar under vintern (aspekt 8). Platsen, under tidpunkten för platsstudien, har färgen (aspekt 12) av avenbokens karaktäristiska bruna nyans.





## Reflektionsbild



**Figur 7:** Reflektionsbilden visar att det finns växtlighet (aspekt 3) på platsen och att den finns kring vatten. Vatten är närvarande på platsen (aspekt 4) och det sammanflätas med växtligheten, vattnet går in i det gröna. En upplevd känsla (aspekt 12) av vattnets påtagliga närvaro på platsen. Associationer till större vattensamlingar och vegetation som livnär sig på detta vatten.



## Kategorisering

**Rumslighet och sikt (aspekt 1):** Platsen kännetecknas av ett mindre rum kring dammen som ramas in av parkområdets högre topografi (se figur 1). Trappen på platsen utgör en gräns och hjälper till att få rummet kring dammen att kännas mer intimt än det mer öppna och offentliga rummet utanför (se figur 5).

**Natur och växter (aspekt 3):** Platsen definieras åt flera håll av en grön bakgrund, träd och buskar (se figur 2). Det finns även barrträd som bidrar till att platsen har gröna inslag året runt (se figur 4). Avenbokshäck finns på platsen och bidrar till lövverk vid trappen, gröna under sommarhalvåret och bruna resterande tid av året (se figur 6). Platsen kännetecknas av vegetation generellt och är en grön plats med avseende på närvaron av natur och växter (se figur 7).

**Miljö (aspekt 4):** Topografin bidrar till vattenrörelser på platsen som får vattnet att gå från det upphöjda landskapet, till att samlas i den lågt liggande dammen (se figur 1). Solens strålar når in på platsen och värmer, trots den täta fondväggen av växtlighet (se figur 2). Platsen framför fondväggen är öppen och solen skiner obehindrat. Dagvattendammen påminner om vattnets tydliga närvaro på platsen (se figur 7).

**Rörelser och samband (aspekt 5):** Rörelsemönster på platsen kan beskrivas med att de i huvudsak kretsar kring dammen; gå till den, stanna vid den eller gå runt den (se figur 3). Det är ett lugnt tempo på platsen, innanför trappavsatsen, i jämförelse med det ständiga flöde av människor utanför (se figur 5).

**Det sociala (aspekt 6):** Platsens besökare är bland andra barnfamiljer, hundägare eller andra som är ute och strosar (se figur 3). De flesta går fram till dammen, betraktar den eller leker i vattnet. Trappavsatsen är ett annat besöksmål för människor på platsen (se figur 5). De sitter ett tag på trappstegen, njuter av solen och kan härifrån på avstånd betrakta dammen.

**Växlingar (aspekt 8):** Årstidsvariationer är skönjbara på platsen av den synliga dagvattenhanteringen, vatten som varit fruset under vintern samlas i dammen när det blir vår (se figur 1). Barrträd på platsen skapar vegetation som är grön året runt, vilket skiljer sig från övriga lövfällande träd (se figur 4). När andra träd står kala, ges barrträden mer fokus, platsen definieras därmed desto mer av barrträden under vinterhalvåret. På platsen finns också avenbokshäck, som antar olika skepnad under året och behåller sina löv (se figur 6). Detta vittnar också om att platsens utseende varierar under året.

**Det perceptuella och estetiska (aspekt 12):** Platsens barrträd avslöjar att platsen är grön året runt, även under vinter, vilket säger något om platsens färger (se figur 4). Vilket också definieras av den bruna nyans avenbokens blad har under stor del av året (se figur 6). Den upplevda känslan på platsen kännetecknas av vattnets tydliga närvaro (se figur 7) och associationer till hur vatten är en förutsättning för växtlighetens överlevnad.

# VILLATRÄDGÅRDAR

Privata, uppväxta och varierade trädgårdar tillhörande villor. Veckans väder präglades av snö och kalla vindar. (20-24 februari)



*Foto som visar en villaträdgård med tre träd.*

## Skisser

**Figur 8:** Skissen visar hur rumslighet (aspekt 1) på platsen, i en av trädgårdarna, upplevs mellan tre träd och deras kronor samt ett staket bakom, som ytterligare definierar rummet. Några träd (aspekt 3) som finns på just denna trädgård; två uppvuxna björkar samt ett mindre träd. De många fågelholkar, i olika former och färger, som finns uppsatta på träden bidrar till att platsen upplevs färgglad och lekfull (aspekt 12).



**Figur 9:** Skissen visar ett mindre träd (aspekt 3) som står i en av trädgårdarna. På detta träd finns många besöksmål för småfåglar i form av fågelholkar och hållare för fågelfrön, i olika former och färger, vilket får platsen att upplevas färgglad och lekfull (aspekt 12).





**Figur 10:** Skissen visar en röd, större villa (aspekt 2) och delar av dess trädgård. Villans trädgård omges av en tät och vintergrön häck (aspekt 3) som är så pass hög att den i skyddar de boende någorlunda från insyn av förbipasserande. Den kraftigt gröna häcken står i kontrast mot den röda villan och präglar platsens färger (aspekt 12).

**Figur 11:** Skissen visar en stor gul villa (aspekt 2), åtminstone det som går att se trots den höga och vintergröna barrhäcken (aspekt 3) som växer framför. Barrhäcken utgör en tydlig barriär (aspekt 5) mellan det offentliga rummet på gatan som går förbi villan och villaägarnas privata trädgård. Platsen bakom häcken upplevs privat (aspekt 7) med den tydliga barriären som villaägarna låtit växa upp här. Den upplevda känslan av att inte få komma för nära, hur den som står i det offentliga rummet utanför villans trädgård ska veta att det innanför barrhäcken är privat egendom bortom räckhåll (aspekt 12).



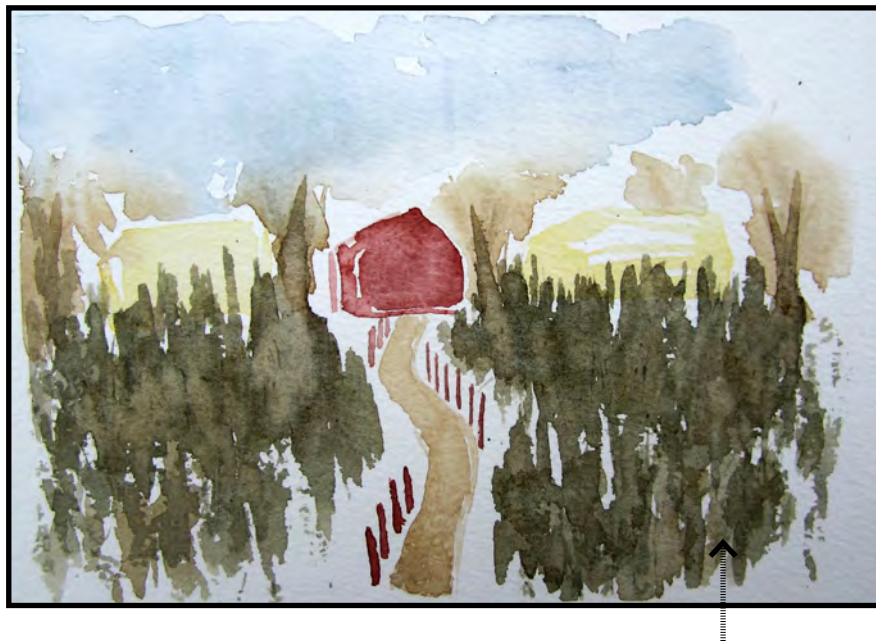


**Figur 12:** Skissen visar upplevd rumslighet (aspekt 1) som är påtagligt öppen i en av trädgårdarna. En mindre rosaröd villa (aspekt 2) är omgiven av ett lågt staket i samma stil som villan. Utan några rumsin-  
delande träd eller någon häck som ramar in upplevs det privata rummet gå ihop med det öppna, offentliga rummet utanför (aspekt 7).

**Figur 13:** Skissen visar hur rumsligheten (aspekt 1) i en av trädgårdarna på platsen upplevs i små mindre rum. Många och stora träd med sina lågt hängande grenverk och stora lövkronor skapar små och intima rum. Framför entréen till denna villa står två hängbjörkar (aspekt 3). Det faktum att de nuvarande, eller mer troligen tidigare, villaägare har valt att plantera hängbjörkar framför villans huvudentré känns som ett annorlunda val, då hängbjörkar ofta associeras (aspekt 12) med begravningsplatser och sorg. Mina preferenser får mig att känna att hängbjörk inte är det naturliga valet av träd att ha framför en entré, då jag förknippar det mer med sorgkänslor än att känna mig hälsad välkommen till villan.



## Reflektionsbild



**Figur 14:** Reflektionsbilden visar platsens varierade bebyggelse i form av villor (aspekt 2), olika till färg, form och storlek. Vintergröna häckar är en påtaglig del av växtligheten (aspekt 3) på platsen och finns kring flera av trädgårdarna. Barrhäckarna utgör en tydlig barriär (aspekt 5) och ett byggt staket behöver inte alls innebära samma tydliga gränsdragning. En tät vägg av växtlighet skiljer det som upplevs vara offentligt från det privata (aspekt 7) i större utsträckning än vad ett staket gör. Reflektionsbilden säger därmed något om vem platsen tillhör (aspekt 10) och att det blir tydligt att platsens villaägare är olika generösa med hur mycket de delar med sig av sin privata trädgård. Den upplevda känslan (aspekt 12) av att från vissa villaägare få tillåtelse att kika in i deras trädgård, till att av andra villaägare att inte alls få den tillåtelsen. De som är villaägare på platsen verkar vara av skilda meningar och med sina varierade trädgårdar tycks de säga "Välkommen!" kontra "Vet hut!".



## Kategorisering

**Rumslighet och sikt (aspekt 1):** Platsen, de olika trädgårdarna, kännetecknas av mindre, intima rum mellan träd (se figur 8) samt under uppvuxna träd med stor kronvolym som skapar små rum under sina lövkronor (se figur 12). I trädgårdar som saknar träd, eller åtminstone träd med kronvolym att räkna med, upplevs öppnare rum (se figur 13). Rumsligheten på platsen varierar med trädgårdarnas variationer.

**Bebyggelsestruktur (aspekt 2):** Platsen karakteriseras av de villor som trädgårdarna tillhör. På platsen finns bland annat en röd stor villa (se figur 10), en gul stor villa (se figur 11) och en mindre rosaröd villa (se figur 12). Platsen har en varierad bebyggelse, stora och små villor, i olika kulörer (se figur 14).

**Natur och växter (aspekt 3):** Platsen har en varierad växtlighet. I de olika trädgårdarna finns bland annat höga som låga och mindre träd (se figur 8 och 9), täta och vintergröna häckar (se figur 10 och 11) samt stora, uppvuxna hängbjörkar framför en av villorna (se figur 13). Platsens vegetation upplever jag har en personlig prägel, då det är privata trädgårdar till villaägare med olika idéer om hur det ska se ut, vilket trädgårdarnas olika utformningar vittnar om.

**Rörelser och samband (aspekt 5):** Stora barrhäckar som ramar in trädgårdar upplevs som barriärer (se figur 11). Platsen upplevs ha olika framkomlighet beroende på om villaägarna har valt att ha en starkt barriärskapande häck framför deras privata trädgård, eller inte (se figur 14).

**Privat eller offentligt (aspekt 7):** Platsen upplevs privat omväxlande offentlig, beroende på om det finns en hög häck (se figur 11) framför trädgårdarna eller om det saknas (se figur 12). Det offentliga rummet känns större där det inte finns en alltför tydlig markering var det offentliga slutar och det privata börjar (se figur 14).

**Markanvändning (aspekt 10):** Platsen, trädgårdarna, tillhör självklart villaägarna men det är olika hur tydligt ägarna vill skylta med att det är privat egendom (se figur 14). Vissa trädgårdar upplevs mer eller mindre vara en del av det gemensamma offentliga rummet.

**Det perceptuella och estetiska (aspekt 12):** En av trädgårdarna på platsen upplevs vara lekfull och färgglad tack vare de många fågelholkarna uppsatta på träd (se figur 8 och 9). En röd villa har en kontrasterande grön häck som tydligt präglar platsens färger här (se figur 10). Den upplevda känslan på platsen kännetecknas av barrhäckarna som vill stänga mig ute från den villaägarrens trädgård (se figur 11). En trädgård har hängbjörkar framför villans entré får mig att associera till begravningsplatser, då jag på grund av mina preferenser förknippar hängbjörkar med känslan av sorg (se figur 13). Platsen kännetecknas också av den upplevda känslan av att det hos vissa trädgårdar är fritt fram att få sig en glimt, medan du gör bäst i att låta bli hos andra (se figur 14).

## STADSSKOGENS RAND

Naturområde med tät vegetation och gamla träd. Solen skiner i fotot och det gjorde den i princip hela veckan. (20-24 mars)



*Foto som visar tätt stående träd i Stadsskogen.*



## Skisser



**Figur 15:** Skissen visar träd som står tätt (aspekt 3) på platsen. De har grova stammar och trädköparna når högt. Den vita ringen, som finns runt en av trädstammarna i skissen, hänvisar till att platsen är ett naturreservat. Naturen tycks gå ihop till en gemensam enhet, träd och markvegetation som vuxit samman. Skissen visar att det finns biltrafik (aspekt 5) precis intill naturområdet. Bilarna som hastigt uppenbarar sig längs vägen utgör en barriär mellan naturområdet och övriga Kåbo.

**Figur 16:** Skissen visar ölburkar slängda i naturen och vittnar om hur människor brukar platsen (aspekt 6).





**Figur 17:** Skissen visar träd (aspekt 3) på platsen och deras vita ringar runt stammarna berättar att området är ett naturreservat. Solens strålar strilar in på några håll (aspekt 4). Trädskronorna gör platsen någorlunda skuggig, men den här tiden på året när träden saknar löv finns luckor och det blir ett mildt solinfall på platsen. Människor som rör sig på platsen verkar vara här just för att uppleva naturen (aspekt 6). Den upplevda känslan (aspekt 12) av att människorna som vistas på platsen gör det på naturens villkor, då de försiktigt stiger på, noggrant uppmärksamma på var de sätter ned fötterna.

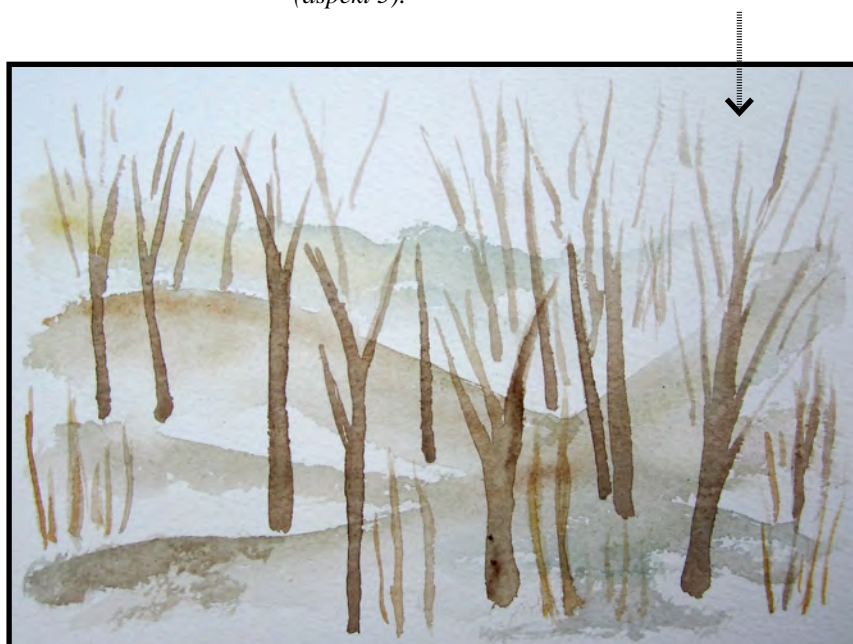


**Figur 18:** Skissen visar hur rumsligheten på platsen (aspekt 1) upplevs mitt bland de tätt stående träden. Sikten är oftast bruten av vegetation men på sina håll når siktlinjen mellan trädstammarna och längre bort, himlen blir där skönjbar. Platsen präglas av tät vegetation och den karakteristiskt uppspruckna barken vittnar om att det bland annat växer tall här (aspekt 3).



**Figur 19:** Skissen visar tallbarr (aspekt 3) som ligger på marken, redo att förmultna. De nedfallna tallbarraren berättar om årstidsvariationer på platsen och förändring över tid (aspekt 8). Ett tallbarr tar nämligen lång tid på sig att förmultna, vilket betyder att det kommer vara en långsam förändring som sker.

**Figur 20:** Skissen visar platsens täta skog av träd (aspekt 3). Landskapet höjer sig i olika nivåer och bildar böljande former (aspekt 4). Det finns många stigar som kors och tvärs går i den kuperade naturen (aspekt 5).





## Reflektionsbild



**Figur 21:** Reflektionsbilden visar platsens rika innehåll av natur (aspekt 3). Stora uppvuxna träd bildar en grön plats. Människors rörelsemönster går i riktning mot naturområdet och in i den täta skogen (aspekt 5). Bilden visar att människor, liksom hundar, är nyfikna på naturen. Väl inne i naturområdet förändras deras beteende; de lyfter blicken för att uppleva naturen och uppvisar ett mer aktivt beteende (aspekt 6). En människa tar sig en joggingtur i naturområdet och den upplevda känslan (aspekt 12) är att naturen har makten att förändra oss. Hur vi människor som från att vara tyngda av stadsbruset går in i naturen, blir en del av det gröna, och återgår till att göra det som känns mest naturligt för oss.

## Kategorisering

**Rumslighet och sikt (aspekt 1):** Platsen kännetecknas av att det är trångt mellan träden som står tätt (se figur 18). Det finns få långa siktlinjer, då den täta vegetationen allt som oftast bryter sikten.

**Natur och växter (aspekt 3):** Platsen som är del i ett större naturområde består av kraftiga träd som nått en hög ålder och obehindrat fått växa sig stora (se figur 15). Flera av träden är markerade med vita ringar (se figur 15 och 17) som hänvisar till platsens egenskap av att vara ett naturreservat. Träden står tätt (se figur 18 och 20) och det växer bland annat tall på platsen (se figur 18). Vilket även tallbarr på marken vittnar om (se figur 19). Platsen präglas av dess rika innehåll på natur (se figur 21).

**Miljö (aspekt 4):** Platsen är inte utsatt för mycket solljus, då träden hindrar solen från att nå ner (se figur 17). Men i den skuggiga skogen finns det ändå vissa glimtar av solens strålar, där det finns luckor i trädkronornas tak. Platsen kännetecknas av en böljande topografi (se figur 20) där landskapet höjer och sänker sig om vart annat. Naturområdet kan med andra ord beskrivas bestå av en kuperad natur.

**Rörelser och samband (aspekt 5):** Biltrafik längs gatan som sträcker sig utmed platsen och naturområdets utkant utgör en barriär (se figur 15). Den hastighet som bilarna kommer i försvårar för människor att enkelt ta sig från Kåbos hårdgjorda områden och in till naturen. Väl inne i naturområdet finns stigar som går kors och tvärs genom den täta skogen för människor att ta sig fram på (se figur 20). Rörelsemönstret på platsen präglas av den starka riktningen mot naturområdet och bort från det mer bebyggda Kåbo (figur 21).

**Det sociala (aspekt 6):** Platsen brukas, och missbrukas, av människor som tar sig friheten att när de druckit upp sin öl slänga ölburkarna i naturen (se figur 16). Det vittnar om att de inte följer de regler som gäller i ett naturreservat. Men det finns också människor som varsamt vistas i naturen (se figur 17). De stiger försiktigt på och ser efter var de sätter fötterna. Människor kommer därmed också till platsen för att uppleva vad naturen har att erbjuda och gör detta med vad jag upplever vara en visad respekt.

**Växlingar (aspekt 8):** Platsen kännetecknas av markens täcke av tallbarr (se figur 19) som vittnar om årstidsvariationer och en förändring över tid. Det mesta av dem kommer så småningom förmultna.

**Det perceptuella och estetiska (aspekt 12):** Människor på platsen gav den upplevda känslan av att de vistas där på naturens villkor (se figur 17), då de varsamt och med visad respekt tar sig fram i skogen. Platsen kännetecknas av den upplevda känslan att naturen på platsen förändrar människans beteende (se figur 21). Från det hårdgjorda Kåbo träder de in i naturområdets täta skog, deras sinnen aktiveras och uppmärksamheten väcks på det som finns att uppleva i naturen. Människan tycks också aktiveras bokstavligt talat i form av att anstränga sig fysiskt.

# KRYMPANDE GRÖN TRIANGEL

Grönområde som tas i anspråk av annat.  
Vädret som fotot visar är representativt för  
veckan, som var mestadels molnigt. (27-31  
mars)



*Foto som visar delar av grönområdet  
och omkringliggande bebyggelse.*



## Skisser



**Figur 22:** Skissen visar hur rumsligheten (aspekt 1) på platsen upplevs vara av öppen karaktär. Platsen kännetecknas av ett stort öppet rum med sikten fri åt alla håll. Gång- och cykelstråk (aspekt 5) på platsen används flitigt. Människors rörelsemönster på platsen är främst att, utan att uppehålla sig, korsa platsen och passera vidare. De som rör sig på platsen är främst förbipasserande och många är studenter som tar sig till eller från universiteten i närheten (aspekt 6). Detta gör de allra flesta till fots eller med cykel.

**Figur 23:** Skissen visar vad för slags bebyggelse (aspekt 2) som ramar in platsen. Det är en brokig samling av gamla hus och nybygge. I utkanten av platsen finns bland annat en skola i orange färgton, en lyftkran och blå baracker. Barn som spelar basket och fotboll på asfalterade planer för respektive sport (aspekt 6). De blå barackerna och den orangefärgade skolan präglar platsens färger (aspekt 12). Den upplevda känslan av att vara mitt i en process av byggen som ännu står ofärdiga. Platsen upplevs som orolig då den är i väntan på att bli något annat.





**Figur 24:** Skissen visar en solitär sälga som haft utrymme att bredda ut sin krona och just nu har den videkissar (aspekt 3). Videkissarna vittnar om årstidsvariationer på platsen (aspekt 8). Platsen i övrigt, förutom sälgen, är en ganska anonym och beige plats. Sälgen är ett viktigt och värdefullt inslag på platsen och borde bevaras (aspekt 9).

**Figur 25:** Skissen visar sälgens videkissar (aspekt 3) på nära håll. Det faktum att videkissarna är temporära och enbart finns en viss tid på året berättar om platsens årstidsvariationer (aspekt 8). Videkissarna är ett vackert inslag på den i övrigt beigea platsen och borde vara av värde att bevara för framtiden (aspekt 9). Videkissarnas vackra färgspel får mig att associera till att de är som vackra smycken på platsen (aspekt 12). De pryder det annars färglösa landskapet med små, ludna och färgglada kissar på rad, som pärlor på rad.







**Figur 26:** Skissen visar mindre rum på platsen förutom rumsligheten som i huvudsak upplevs vara öppen (aspekt 1). Dessa mindre rum finns mellan utbredda sälgar och stora stenar på platsen. Det finns ett flertal sälgar på platsen (aspekt 3).

**Figur 27:** Skissen visar hur platsens rumslighet (aspekt 1) upplevs som ett stort rum av öppen karaktär. Bruna flerfamiljshus ramar in platsen åt ett håll (aspekt 2). Naturen på platsen kännetecknas dels av en stor äng, friväxande och högt gräs (aspekt 3). Den upplevda känslan (aspekt 12) av att vara utsatt på den öppna ängen. Fåglar som efter ett regn letar mask i marken. Jag får en känsla av att det inte kommer att dröja länge innan en större fågel kommer till platsen för att rycka upp mig ifrån där jag sitter och föra bort mig.



## Reflektionsbild



**Figur 28:** Reflektionsbilden visar hur platsens rumslighet kännetecknas av ett stort öppet rum (aspekt 1). Det gulbeigea flaket visar platsens homogena karaktär och färgton (aspekt 12). Platsen upplevs vara hotad; att det som finns omkring inkräktar på platsens revir och får den att minska i yta.

## Kategorisering

**Rumslighet och sikt (aspekt 1):** Platsen består av ett stort öppet rum och med siklinjer som når långt (se figur 22, 27 och 28). Framförallt kännetecknas platsen av denna öppna karaktär, men det finns områden där sälgar och stora stenar på platsen bildar mindre rum (se figur 26).

**Bebyggelsestruktur (aspekt 2):** Platsen ramar in av olika hustyper och en del är under byggnation. En orange, större skolbyggnad finns liksom ett flertal blå baracker temporärt utställda (se figur 23). Åt ett annat håll ramar platsen in av bruna flerfamiljshus (se figur 27).

**Natur och växter (aspekt 3):** På platsen finns flera solitära sälgar (se figur 24 och 26). På nära håll går även deras videkissar att se (se figur 25) som just under tidpunkten för platsstudien vågat sig ut. I övrigt kännetecknas platsens natur av den högväxande ängen som breder ut sig (se figur 27).

**Rörelser och samband (aspekt 5):** På platsen finns gång- och cykelstråk som leder människor genom grönområdet (se figur 22). Den främsta rörelsen som sker på platsen är ett passerande, detta för att nå något som befinner sig på andra sidan av området.

**Det sociala (aspekt 6):** Människor som vistas på platsen verkar främst vara förbipasserande, på väg till något annat, exempelvis till och från de närliggande universiteten (se figur 22). Ingen verkar stanna till eller vistas en längre tid på platsen. En bit bort, vid skolan, finns basket- och fotbollsplan som används av barn (se figur 23).

**Växlingar (aspekt 8):** Platsens sälgar är smyckade med videkissar under tidpunkten för platsstudien (se figur 24 och 25) och vittnar om att platsens utseende varierar under året.

**Kontinuitet (aspekt 9):** Utmärkande på platsen är de stora sälgarna som haft utrymme nog att breda ut sig som de vill (se figur 24 och 26) och skulle de försvinna, skulle platsen riskera att förlora något som är av värde för dess karaktär idag. Sälgarna får videkissar på våren som pryder den i övrigt beigea platsen (se figur 24 och 25). Sälgarna är också nästintill de enda som bidrar till att en mer småskalig rumslighet går att uppleva på platsen (se figur 26).

**Det perceptuella och estetiska (aspekt 12):** Platsens nyanser präglas av omkringsliggande byggnader i de starka färgerna orange och blå (se figur 23). Det byggs mycket nytt i området, vilket bidrar till att platsen känns orolig (se figur 23). Videkissarna, som pryder sälgarna, förknippar jag med smycken och att de hänger som vackra pärlor på rad (se figur 25). Platsen kännetecknas av dessa ludna videkissar som bidrar till färg i det annars ganska färglösa landskapet. Platsen kännetecknas av den upplevda känslan av att vara utsatt och sakna skydd på den öppna ängen (se figur 27). Som fåglarna rycker upp mask ur marken, kommer rädslan att jag står näst på tur att möta samma öde som masken. Platsen går framförallt i en ljusgul eller beigeaktig ton (se figur 28). Platsen kännetecknas av den upplevda känslan av att ligga i en farozon och vara hotad. På flera håll trasas grönområdet sönder och förlorar mark (se figur 28).



# BJÖRKALLÉN

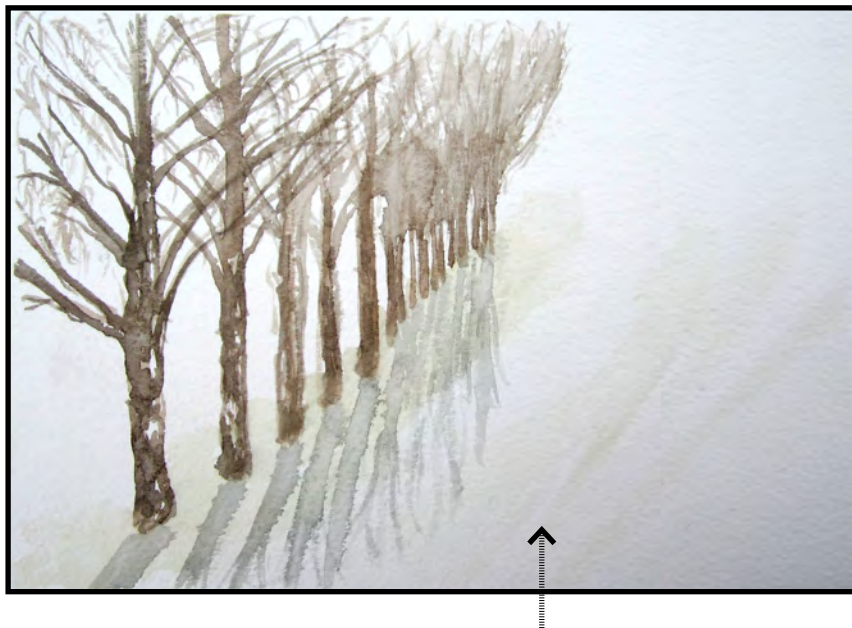
Lång allé av björkar som skapar ett rum  
innanför stammar och kronor. Våren var  
långt kommen och det solsken som finns i  
fotot talar för hela veckans väder. (3-7 april)



*Foto som visar björkallén och stråket  
som går mellan björkarna.*



## Skisser



**Figur 29:** Skissen visar björkar som står i rad (aspekt 3). De saknar löv och solen skiner igenom de kala grenarna (aspekt 4) som inte ger någon lövskugga. Bara stam och grenar innebär inte något större hinder för solens strålar. Känslan (aspekt 12) är att varje enskild björk är en del av en stor och gemensam krona.



**Figur 30:** Skissen visar gräsmattan som finns längs allén, under björkarna, och vårlöken som kommit upp (aspekt 3). Vårlök vittnar om årstidsvariationer på platsen (aspekt 8). Platsens färger karakteriseras av det ljusgröna gräset och vårlöken som får gräsmattan att också skifta i blå och vita nyanser (aspekt 12).



**Figur 31:** Skissen visar blåstjärna, eller scilla som de också kallas, på nära håll (aspekt 3) som just nu pryder gräsmattan på platsen. Denna art blommar tidigt under våren och vittnar om att det finns årstidsvariationer på platsen (aspekt 8). Platsens färger (aspekt 12) kännetecknas av blåstjärnans blåa nyans.

**Figur 32:** Skissen visar hur rumsligheten på platsen (aspekt 1) upplevs mellan de två raderna av björkar; hur deras stammar och kronor skapar ett gemensamt rum innanför allén. Platsens vegetation är i huvudsak björk (aspekt 3). Mellan björkarna finns ett gång- och cykelstråk (aspekt 5) med ett stort flöde av människor. Människor använder platsen (aspekt 6) som en passage och som ett promenadstråk. Bänkar finns längs med stråket och under björkarnas trädkronor; vilka vittnar om att möjligheten finns för människor att slå sig ned och stanna något längre på platsen.





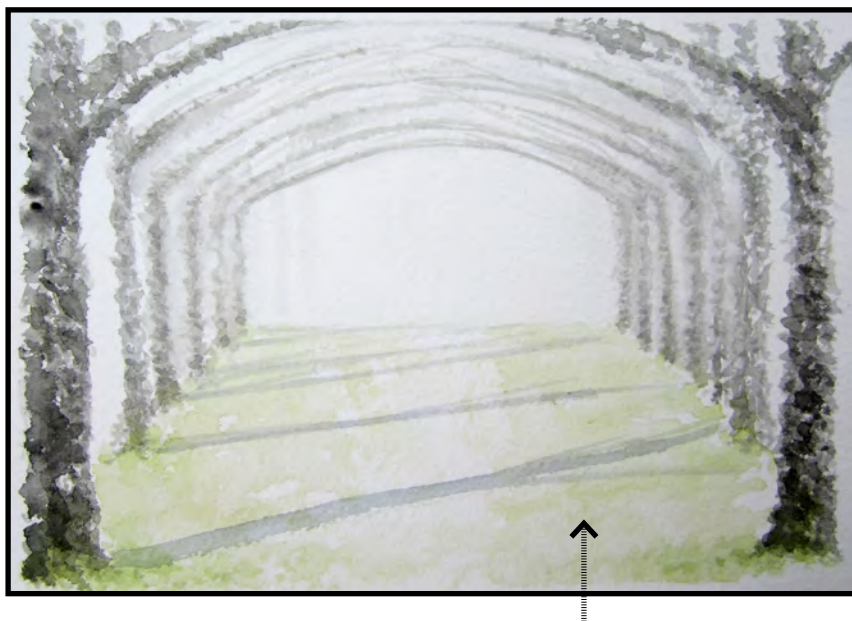
**Figur 33:** Skissen visar björkar som står i rad och växer i gräsmatta (aspekt 3). Björkens karakteristiska vita och svarta bark präglar starkt vilka färger som upplevs på platsen (aspekt 12). Gräsmattan skapar ett grönt golv på platsen.

**Figur 34:** Skissen visar det långsmala rummet mellan björkarna och längs stråket, som kännetecknar den upplevda rumsligheten på platsen (aspekt 1). Allén av björkar på platsen och gräsmattan som breder ut sig under träden (aspekt 3). Deras grova stammar och stora trädkronor vittnar om att de nog funnits här en tid. Ett gång- och cykelstråk går mellan träden och utmed alléns sträckning men också mindre stigar med den motsatta riktningen som korsar detta stråk (aspekt 5). En bit bort, utanför det område som hör till platsen, syns trafikljus som berättar att björkalléns gång- och cykelstråk tar slut och biltrafik tar vid.





## Reflektionsbild



**Figur 35:** Reflektionsbilden visar hur rumsligheten på platsen (aspekt 1) upplevs som ett tryggt rum innanför björkarna. Det är en kombination av luftigt och slutet och känns skyddat, definierat av björkarnas stammar och kronor. Bilden visar att björk är det förekommande trädet på platsen (aspekt 3) och att de bildar en allé där de står. Under träden finns en gräsmatta. Björkarna som står tätt bildar en slags barriär (aspekt 5) som får platsen att kännas trygg att vistas på, utan att behöva oroa sig nämnvärt för bilar. Den upplevda känslan (aspekt 12) på platsen av att vara i en pelarsal. Björkarna står tätt och skapar tillsammans denna pelarsal, uppbyggd av björkarnas spräckligt svartvita stammar som pelare och kronornas bågade grenar som pelarsalens valv.

## Kategorisering

**Rumslighet och sikt (aspekt 1):** Platsens rumslighet kännetecknas av ett stort långsmalt rum mellan de två rader av björkar (se figur 32 och 34). Rummet upplevs halvöppet, då det omsluts av björkarnas stammar och kronor men som samtidigt är luftigt, med sikt igenom (se figur 35).

**Natur och växter (aspekt 3):** På platsen är björk den enda representerade trädkarten och i rader står björkarna i gräset som utgör platsens golv (se figur 29, 32, 33, 34 och 35). I gräsmattan har vårlök kommit upp och förutom att vara grön pryds den därför just nu av blått och vitt (se figur 30). Bland annat blåstjärna blommar och färgar gräsmattan blå (se figur 31).

**Miljö (aspekt 4):** Björkarnas bladutspring dröjer och solens strålar når därför nästan obehindrat in mellan trädens grenar, vilket får platsen att upplevas ljus (se figur 29).

**Rörelser och samband (aspekt 5):** Mellan alléns träd finns ett gång- och cykelstråk som många människor använder för att ta sig fram i alléns riktning (se figur 32). Dessutom finns upptrampade stigar i motsatt riktning som korsar stråket (se figur 34). Här kan människor gena mellan träden och över till andra sidan av platsen. Björkarna skapar ändå en barriär så tätt som de står och fungerar som en buffert mot biltrafiken utanför allén (se figur 35).

**Det sociala (aspekt 6):** Människor använder platsen som en passage och som ett promenadstråk (se figur 32). Bänkar utmed allén visar att möjligheten finns för att slå sig ned och vistas en längre stund på platsen.

**Växlingar (aspekt 8):** Vårlök finns på platsen och under tidpunkten för platsanalysen blommar bland annat blåstjärna i gräsmattan (se figur 30 och 31). Detta vittnar om att det på platsen finns årstidsvariationer.

**Det perceptuella och estetiska (aspekt 12):** Platsen kännetecknas av den upplevda känslan att varje björk är en del av en större och gemensam krona (se figur 29). Trädkronorna känns som att de tillsammans skapar en stor och sammanvävd enhet. Platsens färger präglas av den blommande vårlöken i blått och vitt (se figur 30 och 31). Platsens gräsmatta ger denna tid på året en färgglad upplevelse i grönt, blått och vitt. Utöver gräsets nyanser definieras platsens färger förstås av björkens svartvitbrokiga stam (se figur 33). Platsen kännetecknas av den upplevda känslan att mittibland björkarna befinna sig i en pelarsal (se figur 35). Med stammarna som pelare och de böjda grenarna i deras kronor som valv skapas denna pelarsal av björk.

## SLUTSATS

Den aspekt som tydligast fångas genom akvarellskisser, och som svarar på den andra frågeställningen "*Vilka egenskaper fångas genom akvarellskisser?*", är:

### Aspekt 12. Det perceptuella och estetiska.

De starkast framträdande egenskaperna är de som hör till aspekt 12, perceptuella och estetiska, som innefattar bland annat minnen, associationer, preferenser och upplevd känsla på platsen (Swanwick, 2002, s. 2). Denna slutsats berättar att karaktären som särskilt kan göras synlig hos en plats genom akvarellskisser är sådana egenskaper som uppfattas vara perceptuella och estetiska. Det handlar om vilka minnen eller associationer som den som skissar på platsen erfar, preferenser som platsen förknippas med, upplevda känslor, dofter och kulörer som platsen är uppbyggd av.

Detta leder mig in på den första frågeställningen "*Hur kan karaktären hos en plats göras synlig genom akvarellskisser?*". Då de perceptuella och estetiska egenskaperna är de som är särskilt framträdande i akvarellskisserna visar resultaten hur detta kan bero på att skissandet får hjärnan att ställa om till den högra hjärnhalvan, den som hjälper oss att se symboler och drömma (Edwards, 1982 s. 45). Karaktären hos en plats kan alltså göras synlig genom akvarellskisser på så sätt att skissandet aktiverar den intuitiva högra hjärnhalvan och vi varseblir omvärlden annorlunda (Edwards 1982, ss. 44-45) vilket min undersökning också visar.

Egenskaper som handlar om minnen, associationer, preferenser och upplevda känsla går att sammankoppla med den högra hjärnhalvans sätt att bearbeta information.

Jag drar slutsatsen att den antagligen arbetade på högvarv under mina platsanalyser och att karaktären gjorts synlig genom akvarellskisser på så sätt att jag haft ett annorlunda sätt att se, genom den högra hjärnhalvans intuitivt inkännande förmåga.

Tolkningen av resultaten leder mig in på min problemformulering hur om vi enbart förlitar oss på den vänstra hjärnhalvans analytiska förmåga (Edwards, 1982, ss. 44-45) riskerar att designa med alltför stort funktionsfokus och detta på bekostnad av det estetiska (Bell, 2004, s. 13). Om designprocessen ses som en kreativ process beroende av att landskapsarkitekten använder sig av både den praktiska vänstra hjärnhalvan och den kreativa, högra i sitt designarbete (Loidl & Bernard, 2003, s. 34) så finns det anledning att ta till hjälp för att detta ska kunna ske, att båda hjärnhalvorna är aktiverade.

Den vänstra hjärnhalvan, vet vi, dominerar över den högra (Edwards, 1982, ss. 44-45) vilket ställer till problem och försvårar för oss att kunna vara kreativa. Genom att skissa kan vi hjälpa den högra hjärnhalvan att kunna ta kommando och dra nytta av hur den får oss att tänka mer kreativt (Edwards, 1982, s. 45). Om vi skissar i akvarell för att lära känna en plats ges den högra hjärnhalvan, och vår kreativitet, en chans att aktiveras redan i analyskedet av en designprocess.







## VAD SÄGER RESULTATEN?

Syftet med uppsatsen var att undersöka akvarellskissande som metod för platskännedom genom att besvara frågeställningarna *“Hur kan karaktären hos en plats göras synlig genom akvarellskisser?”* och *“Vilka egenskaper fångas genom akvarellskisser?”*

Akvarellskissande kan vara en metod för platskännedom. Metoden bör ses med sina begränsningar och kompletteras med andra analysmetoder för en mer omfattande platsanalys. Att analysera en plats med akvarell har fördelen att ha fokus på hur vi varseblir en plats mer drömmande och att starta igång kreativitet i ett tidigt skede i designprocessen.

## METODDISKUSSION

För att genomföra undersökningen utvecklade jag en metod bestående av tre på varandra följande delar; Skissa, Reflektera och Kategorisera. Under rubrikerna med samma namn utvärderar jag metoddelarna var för sig och mer i detalj. Delar som tillsammans bidrog till ett resultat som sannolikt skulle kunna säga något om akvarellskissande som metod för platsanalys.

Generellt kan mitt resultat ha påverkats av valet av platser, även om jag valde platser som jag ansåg var av olika karaktär och inte ansågs innehålla alltför liknande egenskaper. Att de alla fanns i Kåbo kan också ha påverkat. Det faktum att jag under de senaste två åren varit bosatt i området och att jag hade vistas olika mycket på platserna innan arbetet satte igång kan naturligtvis ha inverkan på undersökningens resultat. Tidpunkten på året har antagligen också påverkat mitt resultat och vilka slutsatser jag drar om akvarellskissande som metod. Undersökningen som sträckte sig från början av februari till mitten av april, innebar varma, soliga vårdagar men också kalla, snöiga dagar som fortfarande kändes tillhöra vintern. Metoden kan tillämpas i analys av andra platser med vetskap om att den kan behöva modifieras för tillämpandet ska fungera bra beroende på vad för slags plats det handlar om.

### Skissa

Den första delen av metoden hade en central roll för undersökningen då det var denna del som innebar att undersöka akvarell som skissverktyg ute på platserna. Något som gjordes tydligt var den makt vädret hade över hur skisserna blev.

Nederbörd och/eller minusgrader var de väderhumör som jag upplevde särskilt försvårade för mig när jag skissade med

akvarell på platserna. Men detta "dåliga väder" hade inte nödvändigtvis en negativ effekt på själva undersökningen av metoden, tvärtom. Under den veckan jag var ute och skissade på platsen Villaträdgårdar bestod vädret av både minusgrader och snöfall vissa dagar. Just då upplevde jag hur vädret försvårade för mig att kunna göra några representativa akvarellskisser av platsen. Kylan frös mina tillblandade akvarellfärger till is och mina skisser tog sig, för mig ofrivilliga, nya uttryck då pappersarken ständigt blev täckta av snöflingor. Vädret tvingade mig att skissa snabbt och att inte ta alltför välgrundade beslut.

Såhär i efterhand ser jag på resultaten från den veckan och att de skisser som gjordes i "dåligt väder", se figur 11, 12 och 13, var de som gav särskilt nyttig kunskap om platsen. Skissen som visar en gul villa med en barrhäck framför, figur 11, är snabbt gjort det som syns i skissen går in under hela fem aspekter, vilket tyder på en skiss som säger mycket om platsen.

Även om vädret inte upplevdes som bra för stunden, bedömer jag att det var ett riktigt bra väder för undersökningen då det sa något om hur snabba akvarellskisser kan vara att föredra framför mer tidsödande akvarellskisser. Det överensstämmer med Birgit Colds inställning om hur snabba akvarellskisser säger mer, detta på grund av att de frångår att vara exakta kopieringar och kan, istället för att redovisa allt, lyckas framhäva något specifikt på platsen (2008, s. 192).

Trots att min ambition var att åstadkomma hastigt gjorda skisser, behövdes kallt och snöigt väder för att verkligen få mig att skapa akvarellskisser i en snabbare takt. Ett förslag på en förbättring av denna metod är alltså att begränsa hur lång tid som varje akvarellskiss får ta i anspråk på ett tydligare sätt än vad jag gjorde, kanske genom att använda sig av tidtagarur eller liknande.

En annan tanke vore om den som skissar minskar sitt utbud av akvarellkakor och på så sätt förändrar förutsättningarna till att enbart kunna skapa akvarellskisser i ett visst antal kulörer, eller varför inte bara i en kulör? Något som antagligen skulle innebära ett annat fokus för akvarellskissandet och berätta något annat om hur platserna upplevs än om man använder sig av en stor palett färger.

Akvarellskisserna påverkades inte nämnvärt, enligt min bedömning, av vad för slags sittplats jag lyckades hitta på de olika platserna. Något som däremot påverkade hur obekväm eller bekväm jag upplevde det att sitta och skissa var huruvida jag hade skydd i ryggen eller inte, om jag kände mig i blickfånget för åskådare eller bortom nyfikna ögon, om det fanns mycket rörelse kring mig som skapade oro samt ifall ljudnivån på platsen var hög eller låg.

## Reflektera

Den andra delen av metoden byggde vidare på den första och innebar också skissande med akvarell, men då med syftet att i bild formulera och konkretisera mina upplevelser från platserna. Reflektionsbilderna verkar ha fungerat som en övergripande analys av respektive plats. De säger mycket om den starkast framträdande egenskap och känsla som finns på platserna.

För att ta ett exempel: platsen Villaträdgårdar utmynnade i skisser med motiv av en trädgård i varje bild. Tillsammans berättade skisserna något om den gemensamma upplevelsen av platsen, hur trädgårdarna samspelade. I reflektionsbilden gavs utrymme för trädgårdarnas variationer att skildras i en bild; hur de tillsammans utgjorde platsens komplexitet. Hur pass privat eller offentlig trädgårdarna upplevdes gav stort intryck på mig, vilket också speglas i reflektionsbilden.

Denna del av metoden bedömer jag som viktig för undersökningen eftersom den slog ihop veckans skissande och bidrog till att formulera ett helhetsintryck av hur varadera plats upplevdes. Det var också en viktig aspekt att reflektionsbilderna skulle tillåtas vara abstrakta och det står jag fast vid. Jag upplevde det som en befrielse att få måla fritt. Reflektionsbilderna visade sig berätta om min upplevelse av platsen lika mycket eller till och med mer än de platsbundna skisserna, och detta utan några direktiv om att försöka berätta vad jag såg på platsen.

Om jag jämför reflektionsbilderna som de fem platserna utmynnade i ser jag hur olika de är och hur de verkligen hör ihop med mina känslor för respektive plats. När jag ser på dem blir jag påmind om mina upplevda känslor för platserna och jag ser inga frågetecken om reflektionsbildernas utseende och motiv. För mig känns reflektionsbilderna som självklara bilder av platserna, representativa för mina upplevelser.

## Kategorisera

Den tredje och sista delen behövdes för att kunna sätta in skisserna i sitt sammanhang som platsanalys och försöka få en övergripande bild av vilken kunskap om platserna som akvarellskisserna bidragit med. Kategoriseringen kan beskrivas som en slags bildanalys där jag i skisserna sökte efter något som kunde gå att referera till någon av de tolv aspekterna.

I många fall gick det smidigt och mina valda aspekter kändes tillräckliga. Men i vissa fall kunde jag sakna någon aspekt och mycket som syntes i skisserna kunde också appliceras på flera aspekter, vilket gjorde det hela lite förvirrat ibland.

Vilka aspekter jag i slutändan landade i och som jag utgick ifrån när jag analyserade skisserna är jag på det stora hela nöjd med. Till en början hade jag en önskan om att ha med en aspekt om genius loci, som tog upp det om platsens själ, för att i analyserandet av akvarellskisserna kunna hänvisa till den. Det märkte jag fort var svårt att förklara och för att inte tappa tydligheten med mina aspekter, togs aspekten om genius loci bort.

Det skulle även visa sig vara svårt att hänvisa till en aspekt om ljudegenskaper. Det berodde framförallt på att jag, även om jag upplevde särskilda ljudsensationer på platserna, inte lyckades förmedla detta i mina akvarellskisser. För att ta Figur 6 som ett exempel. Den skissen gjorde jag på grund av den starka kontrasten avenboksbladens bruna nyans utgjorde, vilket också är skönjbart i skissen. Men faktum är att avenbokshäckens prasslande ljud var det som först fångade min uppmärksamhet. Men detta var desto svårare att förmedla i akvarell och därför finns de heller inte med i kategoriseringen.

Eftersom jag valde att se kategoriseringen som en bildanalys, där jag utgick från vad som syntes i skisserna, och inte lät mig påverkas av egenskaper som jag kunde tillskriva platserna i och med mina platsbesök, fick det sina begränsningar. Men det kändes mest relevant att låta denna del av metoden få vara en bildanalys och inget annat med tanke på undersökningens syfte.

## EN SUBJEKTIV ANALYS

Resultaten visar att det som framträder starkast i en platsanalys med akvarell är de perceptuella och estetiska aspekterna. Det kan tyckas självklart i en subjektiv analys. Varje platsanalys är till viss del subjektiv och består av såväl mätbara som intuitiva aspekter. Ju fler desto bättre. Det här arbetet har undersökt en metod som på många plan är subjektiv: val av motiv, kulör, temperament och uttryck samt tolkning och kategorisering. Samtidigt har den en unik förmåga att skapa en djupare förståelse för en plats.

En subjektiv analys kräver att den verkligen är det. Jag älskar att måla akvarell och känner mig trygg med tekniken. För mig var det en lustfylld utmaning att utveckla akvarellskissen för platskännedom. Den som tecknar eller dansar måste hitta sin metod.

Ett sätt att vidare undersöka akvarellskissande som metod för platsanalys skulle vara att ett större antal landskapsarkitekter besöker samma platser och jämför sina analysresultat.

Själva kategoriseringen av skisserna och reflektionsbilderna, den avslutande bildanalysen, kan också antas vara subjektiv i den meningen att det inte finns ett sätt att betrakta en bild på. Det går antagligen att läsa ut något annat i bilderna än det jag valt att se och noterat i kategoriseringen.

Min tolkning att akvarellskissande för platskännedom är en subjektiv analysmetod kan vara det som gör den unik. Det är inte en objektiv analys och kanske är det just det som jag fått svar på är en av metodens viktigaste aspekt? Att när ens egen uttryckssätt blandas in och sätt att avbilda så händer något? Hur akvarellskissandet involverar hela mig när jag analyserar. Hur jag med hjälp av akvarellen använder både vänster och höger hjärn-

halva samt min yttre och min inre sfär.

Under arbetets gång har jag fått insikter om hur akvarell får en att konstant tänka i färgnyanser. Det är en sådan essentiell del av att måla i akvarell; du inte bara skissar, du skissar i nyanser! De platser jag analyserat har i slutändan kommit till att bli som minnesbilder av de färgerna jag blandade till för mina akvarellskisser på de olika platserna. Undersökningar kring detta fenomen att skissa i färger respektive utan färger för platsanalys skulle vara intressant att se i en jämförelse.

En annan fråga jag ställt mig under arbetets gång är ifall min personliga ingång påverkat arbetet i den mening att de perceptuella och estetiska aspekterna var de som framträdde tydligast i mina akvareller. Jag har känselspröna långt ute och tar in det mesta som sker runtom mig. Min fantasifulla tankeverksamhet gör också att jag ofta fastnar i dagdrömmari. Har detta påverkat mina akvarellskisser nämnvärt eller kan resultaten generellt säga att denna sortens analysmetod kan synliggöra det sensibla hos platser? Det skulle vara spännande att få reda på mer kring det ämnet.

Egenskaper som färgas av ens egen personliga ingång i det hela. Det handlar om hur jag varseblir en plats. Resultaten visar att det är en platsanalys som färgas mycket av vem som gör den. Detta på grund av att resultaten visar hur akvarellskisser särskilt fångar perceptuella och estetiska aspekter av en plats och det faktum att hur vi varseblir en plats är väldigt olika från person till person. Exempelvis beror de associationer jag gör på en plats på mina tidigare erfarenheter, vilka är personliga för mig.



En platsanalys gjord med akvarell måste även hänvisas som subjektiv i den mening att uttryckssätt varierar från person till person. Hade penseln suttit i någon annans hand, hade skisserna högst troligt sett annorlunda ut. De skisser och reflektionsbilder som arbetet mynnade ut i är färgade av mitt sätt att uttrycka mig i bild. Antagligen har jag, mer eller mindre omedvetet, under platsanalyserna valt färger som jag personligen tycker ger en rättvis bild av platserna. Även mitt sätt att måla i akvarell, mer försiktig än kraftfull till karaktären, måste ha påverkat vilka resultat platsanalyserna har mynnat ut i.

Avslutningsvis har jag fått insikter om hur vi som landskapsarkitekter faktiskt kan behöva hjälpmedel för att smidigt kunna ställa om till vårt kreativa jag. Skissande på plats ser jag nu än mer som ett nödvändigt knep att ta till.



# REFERENSER



Bell, Simon (2004). *Elements of visual design in the landscape*. 2. ed. London: Routledge

Berg-Frykholm, Annika (2008). *Självbilder: att komma vidare genom skapande*. Uppsala: Bergsäker

Birgerstam, Pirjo (2000). *Skapande handling: om idéernas födelse*. Lund: Studentlitteratur

Bodin, Anders (2016). *Arkitektens handbok 2016*. 8., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Cold, Birgit (2008). *Skissen som samtale*. 2. opplag Trondheim: Tapir Akademisk Forlag

Edwards, Betty (1982). *Teckna med högra hjärnhalvan: en kurs i konsten att utveckla sin kreativa och konstnärliga förmåga*. Stockholm: Forum

Krog, Steven (2002) *Creative risk taking*. i: Swaffield Simon, *Theory in Landscape Architecture: a reader* sid. 58-64. Philadelphia: University of Pennsylvania Press

Loidl, Hans-Wolfgang. & Bernard, Stefan (2003). *Opening spaces: design as landscape architecture*. Basel: Birkhäuser

Lundequist, Jerker (1995). *Design och produktutveckling: metoder och begrepp*. Lund: Studentlitteratur

Nord, Lennart. (1995). *Bemästra världen - Om skissens potential i skenet av jaget/miget som ny tankefigur*. Nordisk arkitekturforskning. Nr 4. s. 133-152. Stockholm. Forum. [online] <http://www.lennartnordarkitekt.se/UserFiles/Bemstravrliden-95.pdf> [2017-01-27]

Parramón, José M. & Fresquet, Guillermo (1994). *Måla akvarell*. Västerås: Ica

Simonds, Ormsbee John (1983) *Landscape architecture: a manual of site planning and design*. New York: McGraw-Hill Professional

Swanwick, Carys. (2002) *Landscape Character Assessment - Guidance for England and Scotland*. Sheffield: University of Sheffield. [online] <http://www.snh.org.uk/pdfs/publications/LCA/LCA.pdf> [2017-03-06]



# BILAGOR



BILAGA 1:  
AKVARELLSKISSERNA I  
STÖRRE FORMAT



















































































































